Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деш • ШОАТТА, 18 май, 1974 шу. • № 60 (5356). • Мах 2 кеп.

ХАРЖАРХОШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

ЦIей дездара санна хоза кийчъяьр самардийнахьа Грознерча Пролетбэта цIерагIча культура ЦIен йоккха зал. Чу ца хошаш дукха нах гулбеннабар цига. Уж баьхкабар № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа шоаш оттаваьча кандидатаца КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретараца Семен Семенович Апряткинца вIашагIкхета.

ВIашагIкхетара хетаяь собрани хьайийллар КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара С. М. Магомадова.

— Цхьа бугт мара бисабац, — аьлар цо, шоай лоIами хьашташи кхоачашдеш йола СССР Лакхехьара Совет — вай мехка пачхаьалкхен лакхера орган хоржаргйола ди хьатIакхача. Цу органе бахийта шоай викалалла херж советски наха дикагIчарна юкъера толашагIбараш. Иштта Октябрьски Революце орден лелаеча «Старогрознефть» мехкдьаттен гази йоакххача управлене коллективо шиь юкъарча собране № 671 йолча Старогрозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьв КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Семен Семенович Апряткин.

С. М. Магомадова эггара хьалха къамаьл де лош лу кандидата довереннена бурув тохача балхий керттерча геолога А. И. Рагулина.

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа).

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТО

СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА БЕРРИГАЧА ХАРЖАРХОШКА, ГРАЖДАНАШКА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

1974 шера 16 июне аргIанара хоржамаш хургда ССР Союза Лакхехьарча Совете депутаташ хоржаш. ХьалхагIа я санна, парте боацараща айхха, цхьан мугIаре а этта йода вай ленински парти хоржамашка. Коммунистийн парте боацарийн блок — партеи халкъеи йохаргIоаца цхьоагIо, советски общество айхха кхотаеннилга къаьта гойтар.

СССР Лакхехьарча Совете аккарел хьалхара хоржамаш хинначул тIехьагIа дIадаха диъ шу Iалаьмате боккхача лоархIамеча событеех дизза дар. Вай коммунизмага хьоча наькъа тIа исторически веха а хинна дIаэттай КПСС XXIV съезд. Цун идеяшеи решенешеи воздействи а еш дегIаух мехка дерригa общественно - политически вахар.

Аккарел хьалхагIа хоржамаш хинначул тIехьагIа дIаяхача юкъагIа даьрий итогаш ещ, йиззача боккъонагIа ала йиш йолаш да: парте кийчбаь чурча политика никъ, нийслагIча пятилетка план, съездо тIанйиа машара Программа толаме чакхйоахаш я. Парте оарцагIдаьхад вай обществах доахка Iалаьмате доккхий творчески низаш. Советски наха хьинаре хьийгача къих коммунизм хьалъяра дерригача лостамашка керда коталонаш яхарца беркат даьлар.

ТIа-тIа дукхагIа алсамдувл мехка хIамаш хьадеш дола низаш, вай Даьхен экономически низ, лакхлу халкъа къамий рузкъа, дегIадоагIа Iилмен культурен, айлу халкъа хьал-торо.

ДIадахача шерашка кердача, лакхагIча боарам тIа йоалаш эйеннай социалистически индустри. 1973 шера промышленносто хьаяь продукци 1969 шерапа нийсийча 1,3-зза дукхагIа хиннай. Цу юкъагIа промышленни продукци алсамъювлара темпаш юкъера лаьрхIача шера 7,5 процент хиннай. Цу тIа а дукхагIа хьаяьча ерригача продукце пхе даькъах диъ дакъа къахьегама овсарле лакхъяра чотах да.

Болх бе йолаялийтай 1600 йоккха пачхаьалкхен промышленни предприяти. Шоай биззача низаца болх бе йолаялийтай дунен тIа эггара йоккагIйола Красноярски гидроэлектростанции Конвоовжеки тепловой электростанции, г. Тольяттера автомобильни завод, шеррача фронтагIа кьалъеш латт грузовой автомобилаш ю Камски Iалаьмат. Продукци тела йолаенай кхоалагIа Березниковски калийни комбинат, Череповецки химически завод, Карагандински металлургически комбинатера кислородно-конверторни цех, «Азовсталь» яхача заводера прокатни стан «3600». Караерзаьй Малхбузехьарча СибарегIара мехкдьаттен гази доаха йоккхий моттигаш. Диъ шера укхазара яьккхай 311 миллион тонн мехкдьаттен 64 миллиард кубически метр газен — 1968 шера доаккхаш хинначул дукхагIа мехкдьаттен 1961 шера йоаккхаш хинначул дукхагIа гази.

Хьалъе йолаенай боккхача халкъа боахама лоархIаме йола керда объекташ. Царна юкъе— хьалъяь яьнначул тIехьагIа СибарегIени Дальни Востокеи кердача шеррача районий Iалама рузкъа халкъа гIулакхашка оттаде йиш хулийтаргйолаш йола Байкало-Амурски магистраль.

Болх бе йолаеннай 800 гаргга яйгачеи кхачани промышленноста предприятеш. Царна юкъе — Бухарски, Тираспольски, Донецки кIадаш ду комбинаташ, Могилевски даьри ду комбинат, ингале пхьегIаш ю массехк завод, кога гIирс, трикотаж, халкъа эша кхыйола хIамаш хьаю керда мощносташ.

Сихъеш я Iилма-технически прогресса темпаш, эргайоахаш тоаю производства технологии организаци. ДIаихача юкъагIа хьаяьй хIанзарча машиний, оборудоване, аппаратий, приборий кердача тайпай 16 эзар гаргга образец. Iома а даь, дукха арахеца доладаьд промышленни продукце керда 13 эзар совгIа тайпа, лакхача темпаегIа дегIаух беррига халкъа боахама технически прогресс Iалашъеш дола промышленноста доакъош — электроэнергетика, машиностроени, электроника, хими, мехкдьатта хими.

Доккха беркат доал вай парте аграрни политиках. **Юрта боахам** дегIабоалабара даькъе доккхий толамаш даьхад. КПСС-о ларрагIа чакхйоах экономика къаьстта боккхача лоархIаме долча даькъа низ бола материально-технически база хьаяра комплексни программа. Юрташ дикка дикагIа Iалашъю машинашца, удобренешца. Диъ шера юрта боахама еннай 1 миллиони 258 эзари трактор, 738 эзар грузовой автомобилаш, 208 миллион тонн минеральни удобренеш. Шеррача масштабе еш латт лаьтташтa мелиораци. Диъ шера (1970 — 1973 шш.) юрта боахам дегIабоалабара массе тайпарча балхашка дIаяхийта пачхаьалкхени колхозийн капитальни вложенеш 91 миллиард совгIча сомага дIа а кхаьча, укхал хьалхагIа дIадахача диъ шераца нийсийча 29 миллирд сом хIана хилaнзар аьнна е 46 процент дукхагIа хилар. Юрта боахамера къахьегам тIатIа дукхагIа индустриальни къахьегама тара ласташ боагIа, тIа-тIа лакхлу цун эффективность.

1970 — 1973 шш. лаьттанцареи хьайбашкареи шера юкъера лаьрхIача яьха ерриra продукци укхал хьалхагIа дIадахача диъ шераца нийсийча 13 процент дукхагIа хиннай. Ялат — 17 процент, боамби — 23 процент, дулх — 15 процент, шура — 5 процент, фуаш — 33 процент дукхагIа даьхад.

Юрташкарча къахьегамхоша йоккха котало яьккхар дIадахача шера. Цар гулдир 222,5 миллион тонн, е 13,6 миллиард пунт — Советски пачхаьалкхен историе чухь хIанзалца ца даьккхача тайпара дукха ялат. Эггара дукхгIа кхебаьб боамби. Колхозашеи совхозашеи дебадаьд доахани коа тIара оалхазараши.

Ялат дукхагIа дахара юкъе ондо дакъа лоац карадерзадаь ткъо шу дизар укх шера беррига мехко шерра белгалдаьккха баьши ардаши хиннача лаьтташкарча совхозашеи колхозашеи. Ткъаь шера боахама оборота юкъеэзача баьш хиннача лаьтташа 31 миллиард пунт гаргга ялати дуккха кхыйола кртбоахама продукции елар. Баьш хинна лаьтташ карадерзадар даим вай Даьхен исторена юкъедахад партенеи халкъаи карагIдаьнна сийлахь-доккха гIулакх санна, СССР халкъий цхьоагIон доттагIIали хьахьокхар санна.

Юртбоахама производство айеча боккхача лоархIаме хила езаш я РСФСР Iаьржа доацача лаьттай юрта боахам дIахо дегIабоалабара партеи правительстваи оттаяь шерра программа. Из кхоачашъяро эргайоакххаргья вай мехка юккъера шерра край, новкъостал дергда ерригa экономика лакхъяра.

Даьхача толамий бе боагIача тайпара мах а беш, партена цунца цхьана шаьра бIаргагу къоастаянза йиса проблемаш, данза даргдоацар ду управлении планировании эргаьккха тоаяра, ерригa боахама механизм тоаяра, кадрай дисциплинеи бехктоххами лаккбара, яь хинна решенеш кхоачашъяра лоаттабу тIахьожам чIоагIбара. Цу ерригача проблемашка, мехка экономика дIахо дегIайоалаяра хьаьдлача наькъашка массе оагIорахьареи кIоаргги хьежар КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленуме.

Парте ший декхар лоархI, мехка экономически потенциал дIахо а алсамъяхарах, производстваи капитальни гIирсаш хьалдареи эффективность Iилма-технически прогресса ларда тIа лакхъярах, социалистически индустри лакхача темпаегIа дегIаухилга Iалашдарах. Цо дIахо а данза дарг мел доацар дергда юрта боахам дегIабоалабара, баха нах кхачан продукташцеи промышленность бедалцеи мамогга дукхагIа Iалашъяра.

Укх гаргга хана эггара хьалхарча аргIанара декхар да 1974 шера план ханал хьалха кхоачашъяр, нийслагIа пятилетка толаме чакхъякккхар. Мехка къахьегамхоша раьза хинна хьаллаьцар КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даь Кхайкарал. Массе метте социалистически яхь яьржай продукци дукхагIа, дикагIа, дIадолар кIеангагIа долаш тела яхаш лозунг а долаш плановни заданеш ханал хьалха кхоачашъяр духьа. ХIаьта цо вай деррига гIулакхий дика аьттув а боах. Укх шера хьалхарча биъ бетта план керттерча хьоккамашта тIехкхоачашъяьй. ДукхагIа арахийца промышленни продукци соахка цу ханна хийцачунца нийсийча 8,7 процент хилар. Планал совгIа реализаци яьй 2,8 миллиард сома маьха продукцеиа. Цо чIоагIа бIуболийт оттаяь планаш кхоачаши тIехккхоачаши ергхиларах.

Тахан, СССР Лакхехьара Совет хоржа ха тIакхоачача хана, шуга, новкъостий харжархой — болхлой, колхозхой, советски интеллигенци, кхайк КПСС Центральни Комитет. Вай парте политика из социалистически индустри дегIаухилга, юртбоахама производство тешшаме лакхлуга, халкъа боахама дерригa доакъош дегIаухилга Iалашдеш йола политика я. Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхадж тоссаш цунца оаш кхадж тоссаргба вай социалистически Даьхен экономика низ чIоагIбара тIехьа!

ДIадаха шераш белгалдаьлар халкъа вахара хьал тоалуча керда дикка толамаш дахарца. Бахача наьха цхьан сага сих йола реальни доходаш 20,5 процент лакхъелар. Юкъера лаьрхIача болхлойи гIулакхерча наьхеи бетта доагIа алапи 1969 шера 117 сом хиннача 1973 шера 135 сом хилар. Колхозхошта къахьегамах доагIар 25 процент лакхделар.

КПСС XXIV-ча съезда белгалъяьха директиваша оттадаь гIулакхаш кхоачашдарах пятилетка духьала кхаь шера 31 миллион сага, е хIара кхоалагIча болхлочуни гIулакхерча сагеи алапи лакхделар.

Шерагара-шерага лакхлу советски наьха вахара хьал тоадалара лоархIаме хьаст бола потреблене общественни фондаш. Бахача наьха цхьан сага сих лерхIаш цу фондашкара выплаташи льготаши 1969 шера 248 сом хиннача 1973 шера 310 сомага кхоачаш лакхъеннай. Болхлошта, гIулакхерча наха, колхозхошта луча пенсей лохехьара боарамаш лакхдаьд, тоадаьд тIа да воацаш биса эскаре гIулакх деш хиннарий дезадаш пенсионни Iалашбар. Лакхдаьд вузий студентай, техникумашкеи технически училищешкеи дешабагIарий стипендеш, лакхъяьй городашкарча профессионально-технически дешара заведенешка деша багIараштa кхачанга дIайохийтача расходий нормаш. Берригача болх беш болча кхалнаха берах болаши бер даьи йоаккхача хана цар доажкхаш хиннача алапе биззача боарамагIа дола пособеш оггадаьд, цар къахьегама стажага хьежжа доацаш. 1971—1973 шерашка пенсеш, стипендеш, пособеш, кхыйола выплаташ лакхъяра чотах 23 миллион сага доходаш лакхъеннай.

ДукхагIа хиннай больницаш, поликлиникаш, бераш ду цIеной, кхыйола медицински учрежденеш, школе баха ха йоацача берий учрежденеш, санатореш, салоIа цIенош.

Парте хадданза теркам тIабохийташ хIама да бахача наха цIеноги хьалделга. Хьалъеча квартирэй дукхалга диллача эай мехкаца нийсбала мохк бац дунен тIа. ДIадаха хоржамаш хинначул тIехьагIа 45 миллион волча сагага квартираш кхаьчар е фусамий хьалаш тоадир.

ДегIадоагIа халкъа эша товраш хьаделга. Советски нах дикагIа хIама даа а тIадувха а баьнаб. Нахага дукхагIа дохк промышленнии кхачани товараш. Тоалу общественни кхача, шерлу общественни гIулакхаш дара сфера, тоалу городаши юрташи. ДIадахача шераша дика гойташ хьахьеккхар халкъа вахара хьал лакхдара тIаерзаяь йола КПСС политика хадданза а лоарзагIа ца йоалаш а кхоачашъеш хилар.

Коммунистически парти тIехьа тIайоагIача хана а гIертаргья советски наьха материальнии духовнии хьашташ дизза кхоачашде, фусамий хьалаш, бахача наха деш дола социально-культурнии бытовойи гIулакхаш тоаде, халкъа дуккха эша товараш дукхагIа а дикагIа а хьаде. Духхьал укх шера бахача наьха цхьан сага сих лаьрхIа реальни доходаш 5 процент лакхлургья. Чакхдоаккхаргда мехка малхбоалеи районашка кIезигагIа доагIа алапи, производственни доакъошка болх беча болхлоштеи гIулакхерча нахаи йоагIа ставкаш а окладаш а лакхъелга, уж гIулакхаш дешдеш де доладергда мехка цхьайолча кхыча районашка а.

Парте оттаяь социальни мероприятей шерра йола программа чакхъяккхара производство дегIайоалаеча хIара къахьегама коллектива, хIара къахьегамхочо дIахо а дукхагIа дакъа лаца деза, лораде а дебаде а деза общественни рузкъа.

Новкъостий харжархой! Советски Союза гражданаш! Халкъа вахара хьал тоадар — из «деррига а сага духьа, сага долча берката!» яха лозунг кхайкадаьча а практике кхоачащдеча а парте экономически политика эггара тIех дола де лерхIар да.

Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхадж тоссаш цунца оаш кхадж тоссаргба дIахо а советски халкъа хьал-торо тоаяра, хIара дезала, берригача советски наьха вахара хьал тоадара тIехьа.

ДаьхегIа, чулоацам боккхагIа болаш хулаш да советски обществa вахар. ДIаяхача хана партеи Советски правительстваси цхьадола лоархIаме гIулакхаш даьд **халкъа образовани, Iилма, культура, литература, искусство** дIахо а дегIайоалаеш. Укх тIеххьарча диъ шера хьалъяьй 13 эзар совгIа йола керда школаш. Керда гIулакхаш даьд юкъерчеи лакхерчеи дешара школа, профессионально-технически дешара болх тоабеш. ХIанз болхлой кхаь даькъах шин даькъа а ахаш гаргга болча колхозхой а лакхереи юкъереи (йизза а йизза йоацаш а) образовани я. Советски кагирхой массаза а долаш да пайдане дешара, дика профессиональни кийчбаларан идейно чIоагIбаларан мел эшаш дола хьалаш.

Уж шераш белгалдаьд Iилма доввареи технически прогрессеи йоккхагIа перспектива йолча лостамашкахьа фундаментальнии прикладнойи Iилмашта доккхий хIамаш карагIдувларца. Дукха лоархIаме тоххамаш а даьд керда хIамаш а лехад лаьттан ченаш, дунен океана а космически яьссален а кIоаргаленаш Iомаечеи караерзаечеи, энерге кердача хьастех пайда эцача, принципиальни керда техника, юртбоахама культурай лакхапродуктивни сорташ хьаьхоллача даькъе, медицине, биологе, кхыча естественнии общественнии Iилмай доакъошка. Хадданза шерлуш латт Iилма-тохкама учреждений сеть, чIоагIлу Iилмаи производстваи бувзамаш.

ДIахо дегIаенай культура материальни база. ДукхагIа хиннай библиотекаши клубаши. Дикка лакхъеннай газетий, журналий, книжкай тиражаш. Газетий цкъара тираж 1973 шера 1969 шераца нийсийча 18 миллион экземпляр лакхъеннай, книжкай тираж — 192 миллион экземпляр. Бахача нахагара телевизораш 1,6-зза дукхагIа хиннай.

Кердадари лоархIамедари кIезига даьдац тIехьарча шерашка литератураи искусстваи даькъе. Парте, халкъо боккха мах бу вай обществa духовни вахар шоай творчески къахьегамца дIаьхий деча писателий, художникий, композиторий, театреи кинои болхлой.

Советски Iилмахоша, литературай искусстваи деятелаша, хьехархошеи преподавателашеи, лораша, культпросветучрежденей болхлоша болхлоща, колхозхоща, инженерно-технически болхлоща цхьан мугIаре а этта къовсам лоаттабу боахами культуреи хьалъяра декхараш толаме кхоачашдара тIехьа, доккха дакъа кхухь коммунистически кхетам балара гIулакха юкъе.

Новкъостий харжархой! Iилман культураи, образованеи унахцIено лораяреи болхлой, литератураи искусстваи деятелаш! Коммунистически парте политика — из я советски общество массе а оагIорахьара духовни дегIайоалаяра тIаерзаяь политика. Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхадж тоссаш, оаш цунца кхадж тоссаргба халкъа образовани унахцIено лораяри дIахо дегIадоаладара, вай Iилманеи культуранеи керда хIамаш карагIдувлара тIехьа!

ТIеххьара хоржамаш хинначул тIехьагIа диъ шу белгал да обществa ерригa политически организаци дIахо тоаяра, дукхача къамий советски пачхаьалкхе чIоагIъяра, социалистически демократи дегIайоалаяра тIехьа боккхеи массе а оагIорахьареи баьча балхаца. Кхы а чIоагIагIа айбеннаб болхлой класса лоархIам коммунизм хьалъеча, чIоагIъеннай болхлойи ахархойи союз. ДIахо йодаш я вай обществa классаши социальни группаши гаргаахара процесс. Кхы а чIоагIденнад СССР халкъай вежарашха дола доттагIал. Кхы а низ болашагIеи кIоаргагIеи я советски патриотизман социалистически интернационализман башха-дика уйла.

Вай халкъ интернациональни кхотаденна долга дика хьахьеккхар Советски Социалистически Республикай Союз хьаяь 50 шу дизар дездаро. Вай мехка дерригача къамийи народностейи къахьегамхошта цар вошали доттагIали чIоагIдеча карагIдаьннараш лархIар. ССР Союза низ чIоагIбеча, коммунизм хьалъеча цар юкъедихьача доккхача даькъа мах белга хилар союзнии автономнии республикашта, автономни областаштеи къамий округаштеи халкъий ДоттагIала орден ялар. Советий мехка бIаь совгIча къамийи народностийи къахьегамхой хоржамашка болх де лерхIар цаI хиларо вIашагIтеха, Коммунистически партена гонахьа айхха кхотабенна цаI бола барттайна дезал а хинна.

Парте программа, КПСС XXIV съезда решенеш чакхйоахаш дIахо дегIаенай социалистически демократи. 8-загIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совето толаме чакхдаьхар социально-экономически дегIадаххареи дунен халкъашта юкъереи гIулакхаш, сийленца кхоачашйир ший йоккха мисси. Дикка лакхбеннаб къахьегамхой депутатий Советий лоархIам, цунна доккха гIо дир депутатий статусах дола Закон тIаэцаро. Кхы а чIоагIагIа хиннаб Советий харжархошцара бувзам. Айлуш латт профессиональни союзий, комсомола, кхыча общественни организацей хьинар. ТIа-тIа дукхагIа къахьегамхой юкъеувз пачхаьалкхенна доал деча. ЧIоагIлу социалистически законности правопорядоки.

Коммунистически парте де мел дезар дергда советски общество дIахо а социально-политически кхотаяра, социалистически къамаш дегIадаххараи лерригIа таргаозараи, къахьегамхой дIахо а хьалкхебергба марксистско-ленински идеологе, советски патриотизман пролетарски интернационализман уIланца, национализми шовинизми гойтараш лоргбоацача уIланца. КПСС тIагIерттa дIахьоргба социалистически халкъIаьдал массе а оагIорахьара дегIадоаладара никъ, Советий лоархIам лакхбергба, социалистически законность, пачхаьалкхен дисциплина чIоагIъергья, волокитеи бюрократизми лелаярца къовсам лоаттабергба, доал деча аппарата болх тоабергба.

Новкъостий харжархой! Советски Союза гражданаш! Коммунистически парте политика — из я болхлой классеи колхозни ахархойи союз дIахо чIоагIъяра, классаши социальни группаши вIаши гаргаозара, халкъий доттагIали вошали чIоагIдара политика. Из я — социалистически демократи дIахо эргайоахаш тоаяра тIаерзаяь политика. Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхадж тоссаш, цунца оаш кхадж тоссаргба парте социальнии къамаии политика керда толамаш дахара тIехьа, халкъа юкъара пачхаьалкхе дIахо чIоагIъяра, цун демократически лардаш дегIайоалаяра тIехьа.

ДIадаха шераш белгалдаьлар Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхенеи ленински арахьарча политика доккхий толамаш дахарца. ЧIоагIъеннай социалистически мехкий позицеши дунен тIарча социализма позицеши. Тахан, дега тоам а хулаш, але йиш я событей леламо тешавеш хьахьокх КПСС XXIV съездо оттабаь арахьарча политика никъ, машара Программа вахара низ болаши эффективни хилар.

Машар безача низаши реакцеи агрессии низашта духьала тIагIертта лоаттабеча къовсаме дунен халкъашта юкъерча отношенешка «шийлача тIемагара» кхохкам кIаьдбарга, тайп-тайпара социальни строеш йола пачхаьалкхенаш машаре цхьаьа яхара принципаш чIоагIъярга дерза даьннад. Массане а юкъара машар лоаттабара перспективаш тешамегIа хулаш лэтт. Экономика, Iилма, техника, культура даькъе пачхаьалкхенашта юкъе йIаьххача хена лаьрхIа цхьана гIулакхаш леладара лардаш йохкаш латт. Машареи халкъий кхерамзлени гIулакх деза долаш мел барий декхар да — из процесс юха ца сацийтар.

Керда, кхы тIа дикагIа, хьал отташ латт дунен арене. Из эггара хьалха социализма пайдана долаш низий соотношени хувцаяра итог, КПСС-и Советски пачхаьалкхенои хьинарцеи де дезачун тIадерзадаьи леладаьча гIулакхех хьахиннар. Из — вай мехко вежарашха йолча социалистически пачхаьалкхенашца цхьана а дагабувлаш а чакхдаьхача гIулакхех хьахиннар.

Боккъоща социалистически, классови чулоацам болаш я КПСС арахьара политика. Вай парти дIахо а хургья, советски халкъа кхоллама къахьегама толаме дIабахьара, вежарашха долча социалистически мехкий цхьоагIон доттагIали чIоагIдара, эггара дикагIдола хьалаш вIаштIехьдахара шийгара мел доагIар деш.

Ший интернациональни декхара тешаме йола КПСС, цIаккха хувца ца луш, къама кортамукъале бахьан латтача халкъий, агрессена, империалистически а колониальни а боацора духьала, машара, социальни прогресса тIехьа къувсарий оагIув хьаллоацаш хургья.

Новкъостий харжархой! Советий мехка гражданаш! Коммунистически парте арахьара политика — из машареи халкъашта юкъерча доттагIалеи политика я. Коммунистийн парте боацарийн блока тIехьа оаш кхадж тессача, цунца оаш кхадж тоссаргба Советски Союзеи социалистически содружестваи дунен халкъашта юкъера моттиг дIахо чIоагIъяра тIехьа, тайп-тайпара общественни строй йола пачхаьалкхенаш машаре цхьана яхара принципаш чIоагIъяра, чIоагIIача машара, адамие термоядерни тIема кхерамах лораяра тIехьа!

Коммунистически парте кхоачашду болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце, мехка берригача къахьегамхой свлан тIара хьашташ. Цунца цо массе а хана лоархIам бу кхалнаьха, кагирхой, пенсионерий — бахача наьха дерригача доакъой къахьегама а вахара а башхалоний, цахаддаш терко ю цар хьаштийн йоакхони.

Хьамсара кхалнах! Вай сийлахь-йоккхача Даьхен сийдола мехкарий! Шун къахьегама доккха дакъа догл советски халкъа карагI мел даьнначунца. Iалаьмате боккха ба къона тIехье кхетамца кхееччара шун лоархIам.

Коммунистически парте де йиш мел яр ду советски кхалнаьха къахьегамеи вахареи хьалаш тоадара. Вай мехка дерригача халкъо теркон йоакхон ю кхалсага - наьча. КПСС, советски пачхаьалкхе дIахо а хургья беркате къахьегара, общественни гIулакхаш кхоачашдаран бераш кхетадаран эша дикагIдола хьалаш кхалнаха Iалашдергдола гIулакхаш цахаддаш вахаре чакхдоахаш, цар дезалеи цIени йоакхо аттача йоаккхаш.

Советий мехка комсомольцаш, кагийнах, мехкарий! Шо массе а хана хиннад бокхагIбарий оагIох оагIув теха коммунизма гIишло хьалъеча хьалхарча доазонашка. Укх шера 50 шу дуз комсомола Владимир Ильич Ленина цIи енна. Комсомоло сийленца кхоачашду сийлахь-боккхача хьехархочун а баьчча а васкеташ, из ях цо болх бу, деш, къовсам лоаттабу Ленина Iаьдалах. Из цIаькха а Iалаьмате чIоагIа хьахьекхар дукха ха йоацаш хиннача ленински комсомола съездо.

БIаьш эзараш болча кагирхошо эггара хьалха дакъа лоацаргда хоржамашка. Шек хила везац цар шоай граждански декхар сийленца кхоачашдергхиларeи массе а хана, массанахьа Советски Социалистически Республикай Союза гражданина цIи лакха лоаттаергхилараи!

Советий Iаьдало вай социалистически строя хьадийллад къоначарна саг денале хула, сагкъахьегамхо, саг-кхолламхо хилара дола шерра наькъаш.

Парти дIахо а хургья кхувш йоагIача тIехьен, вай студентий дешара, кагирхой кхоллама хьинар гучадаккхара эша деррига хьалаш Iалашдеш, къахьегама сий деши из дукхабезами уж кхетабара цахаддаш йоакхо еш, къонача коммунизма гIишлонхой общественно - политически а къахьегама а хьинар мамогга хьаллоацаши дегIадоаладеши!

Деза революце, тIема, къахьегама ветеранаш! Шун революционни денал, шун сийлахь-боккхача Даьхен тIема шерашкара турпале, керда общество хьалъеча ерригача ханашкара са ца кходеш оаш къахьегар массе хана хила а хиннад, да а да хург а да, Даьхенна гIулакх дара дог ураоттадеш бола хьокхам. Шох дукхаш, салаIа бокъо йоллашехьа, тахан а къахьегама строе латташ, кагирхошта кхетам луча доккха дакъа лоацаш ба.

Ветеранаш — Советий мехка сий долаши лоархIаши нах ба. Ветераний, цар унахкIенсни вахара хьалийн йоакхо елга дIахо йодача хана а хургда парте социальни политиках дIахада йиш йоаца дакъа.

КПСС Центральни Комитет кхайк шуга, советски эшаших, кагий нахи мехкарийи, революце, тIема, къахьегама ветеранаш. Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхадж тессача, цунца оаш цIаькха а гойтаргда вай Даьхе кхы дIахо а тоаялар чIоагIа ловш шоаш хилар!

Вай халкъа кхоллама къахьегам тешшаме лорабу деналерча тераашца кийчдаьча низаша. Даьхено тешаш дIаденнад Советски Эскареи ТIема Флота-Флотеи бIухошка социализмана карагIдаьннараш лораделга, цар сийленца кхоачаш а ду шоай патриотически интернациональни декхар.

Социалистически пачхаьалкхен обороноспособность чIоагIъяра мел эшар ду Коммунистически парте. Из тешаш я советски-бIухоша дIахо йодача хана а кIаьд ца луш шоай тIема а политически а кийчо лакхъергхиларах, хIанзарча гIерзеи техникаи деррига тайпаш карадерзадергхиларах, коммунизм хьалъеш долча вай халкъа машарера къахьегам лорабеш фийла латтаргхиларах.

КПСС Центральни Комитето тIахьех шо, сийлахьа советски бIухой, коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхадж тасса. Из цхьаькха а тешал хургда Коммунистически партена тешаме, социалистически Даьхе дукхаезаш шо хилара!

Деза новкъостий! Вай хержача наькъа тIа вай дIахо ме долха, дуненна дикагIа бIаргатуш хьаделлалу керда общественни строй тIехдикагIа хила. Вахаро тешавеш гойт, алхха социализм ерригача адамлеи тIехьале хилар.

Социализма Iалашду хIама хьакхолла низаш сихха дегIадоагIилга, ерригача обществa хьаштaшка хьежжа Iалама торонех беркатеIа пайда эцилга. Цо чIоагIду керда, сага хьакъ дола вахар, къахьегамхошта Iалашъю къахьегама, мах бовцаш дешара, дарба дара, пенсеш далара бокъонаш, иштта Iалашду дунен тIа эггара кIезигагIа квартирех мах боаккхилга, вахара хьал-торо а культура тешаме дегIайоагIилга. Социализм — из кхоанеиах бола тешам ба, из — наха юкъерча гIулакхий боккъонца гуманни система я.

Чурча а арахьарча а политике, боахам а культура а хьалъеча, халкъа вахара хьал лакхдеча вай мел даьха толамаш — турпалерча болхлой классо, сийлахьча колхозни ахархоша, халкъа интеллигенце, берригача советски наха шоаш кхо ца беш къахьегарах хьахинна да. Из нийсача, Iилма дIадеххача тайпара йолча Коммунистически парте политиках, КПСС Центральни Комитета, ЦК Политбюро, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева дукхача лостамехи тIатеIIаи белх барах хьахинна да.

КПСС дац халкъа хьаштел совгIа, кхыдола хьашташ, бац къахьегамхой иразн царна дола беркати мара, кхыбола лоIам. Советски нах теш шоай партех, парте а деррига ду из тешам сийленца кхоачашбара. Берригача наха хьал а лоацаш, цо тешшаме сийлахь - вокххача Ленина васкет даь исторически гIулакх, коммунизм котъялара кердача коталонашка дут халкъ.

Деза новкъостий! КПСС Центральни Комитето Советски Социалистически Республикай Союза беррига гражданаш тIахьех СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш деча дийнахьа коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхадж тассара. Массане а цхьа барт болаш кхадж тассаро кхы цIаькха а къаьга гойтаргда партеи советски пачхаьалкхени чура а арахьара а политика оаш къоабалъелгеи хьаллоацилгеи, коммунизм хьалъяра Iалаьмате йоккхий планаш кхоачашъяра тIехьа дIахо а шоаш кхо ца деш къовсам лоаттабе шо кийча хилар!

БЕРРИГАШ А ХОРЖАМАШКА ГIО!

Даькъала хийла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

Даькъала хилда Советски Iаьдал!

Сийле хийла советски халкъа!

Коммунистически парте хьалхленца, марксизма-ленинизма байракха кIал — коммунизм котъялarга дIахьалха гIо!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

ХОРЖАМАШТА — ДУКХАГIА ТЕРКО

СССР Лакхехьарча Совете укх шера хоржамаш хул езача хана. КПСС ЦК декабрьски (1973 ш) Пленума решенешта, партега, советски халкъага КПСС ЦК дьаьча Кхайкарала жоп луш республика къахьегамхоша пятилетка дийлагIча, къоастамбеча шера планаши шоаш тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара тIехь чIоагIа къовсам лоаттабу.

СССР Лакхехьара Совет харжара хьакъехьара СССР Лакхехьарча Совета Указ арама даьллинге а бахача наха юкъе шерра политико-массови болх дIаболабир агитатораша, политинформатораша, докладчикаша. Партийни организацеша пропагандисташ Iалашбир мел эшача пособешца. ХIанз из болх беш городе Грозне ва 300 гаргга докладчик, 400 совгIа агитатор, 800 политинформатор. Цар харжархошта дIайовзийт хоржамий система, советски демократи, парте чура а арахьара а политика, КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъеш Грозне къахьегамхоша доаха толамаш.

Укх деношка города 167 агитпункте, клубе, халкъа университете пропагандисташа харжархошта еш «СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара накъадолхаш» яхача темах йола лекцеш, тематически сайренаш ю, Советий депутаташца, къахьегама турпалашца, пятилетка ударникашца къахьегамхой вIашагIкхеташ моттигаш хул.

Города хоржамий участкашка харжархошта дIадовзийт советски законодательство, хоржамий система:

«Советски хоржамий система дунеш тIа эггара а демократически система я» яха лекци йийшай ПТУ-5, «Главнефтеснаб», «Чечинтгражданпроект», В. И. Ленина цIерагIча ДК, Пролетбата ДК, № 54 йолча юкъерча школерча хоржамий участкашка, кхычахьа. Цига хул «Халкъа депутата трибуна» яха сайренаш.

ХьинарегIа бу нах баххача беш бола массово-политически болх. Масала, № 16 йолча юкъерча школа хьехархоша Мичурина цIерагIча поселке иштта интернациональнии атеистически кхетам луш, халкъий доттагIал дувцаш лекцеш йийшай.

ХIанз тоалуш ба города предприятешкеи гIишлош ечеи агитколлективай болх. Партийни организацеша кхетама болх беча боккха теркам тIебохийт бахача наха индивидуальни кхетам балара. Из болх бара къоастабаьб агитатораш - воспитателаш, агитатораш - наставникаш, эггара дикагIа сакхетам бола коммунисташ, инженерно-технически болхлой.

Къаьстта теркам бу общественни вахара юкъе дакъа лацара тIера боацача, къахьегама дисциплина телхаеча, социалистически вахара нормаш ца лелаеча наха кхетам балара. ЧIоагIа йоакхо ю къонача болхлой.

Хоржамий кампани йолча ерригача хана дергдолча гIулакхий программа оттаяь город Грозне дукхха а дукхагIйолча агитпункташка.

Бакъда массанахьа а дац гIулакхаш иштта дика. Цхьайолча партийни организацеша хIанзза мара дIаболабаьбац харжархошца юкъера массово-политически болх. Масала, агитатораша беча балха учет во лелаю «Октябрьнефть» НГДУ, Октябрьски УБР-а партийни организацешка. Цхьаболча агитаторий планаш тIа, агитколлективай балха тIа хаьдда дола гIулакхаш а доацаш дукхагIа я организационни мероприятеш. Масала, универмага парторганизаце жоп луча № 25 йолча агитпункте харжархошца ерригa а пхи беседа мара яьяц. Теникий театрерча № 9 йолча агитпункта истолаш тIа дар хоржамех дола къаьнара литература. ХIаьта цига дац СССР Конституци, СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йола Положени. Иштта хьал тIа я хьехархочун цIагIара агитпункт а.

ХIанз СССР Лакхехьарча Совете хулаш дола хоржамаш мехка общественно - политически вахаре хула лоархIаме событи я, социалистически демократи дегIаахара керда этап я. Массово-политически балха йолаш йолча опытаца чIоагIало а лувцаш, партийни организацеша кIоаргагIа а шерагIа а пайда эца беза къамаьл деш еча агитацехи пропагандахи, информаце ерригача средстваах, кинох, культурно-просветительни учреждениех.

Хоржамий кампане хьалхашка уттадеш дола декхараш толамца кхоачашде йиш хулийтарг хан - кашнахьа еча докладаша, лекцеша, беседаша, политинформацеца, хаттарех жоп даларех сайренаша, къамаьл деш уттадеча журналаша, тематически сайренаша.

Агитпункташка, хоржамий участкашка, агитплощадкашка дукхагIа хилийта а чIоагIбе а беза политинформатораши агитатораши, уж Iалашъе еза эшаш долча политически литератураца, гойтара агитаце средствашца, радиои телеи приемникашца. ЧIоагIа лоархIаме да харжархошка хоржамий закон дIадовзийтар, къаьстта эггара хьалха хоржамашта юкъе дакъа лоацача кагирхошта, наьрра дIайовзийта еза граждански бокъонаши декхараши.

Харжархошца беча балха тIехь къаьгга а тешаеш а дIайовзийта еза КПСС чуреи арахьареи политика, хьалда долча масалашца дIахьокха деза КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеш республика къахьегамхоша доаха толамаш.

Партийни организацеш декхарийла я КПСС-ей Советски паччахьалкхени ленински къамий политикана, из практически кхоачашъеш хьахиннарашта, СССР халкъий доттагIали вошали дIахо а чIоагIдалара, советски патриотизман социалистически интернационализман уйланца советски наха кхетам балара теркам тIабахийта, моллагIа дале а национализмахи шовинизмахи долча хIамашта духьал хьалда къовсам лоаттабе.

Вахара советски куц, пун моральни духовни лоархIам дIабовзийтара бизза пайда эца беза хоржамий кампанех.

СССР Лакхехьара Совет харжара еш йолча кийчонои хоржамаш дарон партийни организацешкара дIадех хоржамий кампане декхараш къахьегамхошта дизза дIадовзийташ организационни массово-политически мероприятеш елга, уж шоай ханнахьа чакхйоахилга.

П. ХОРОШИЛОВ,
КПСС обкома инструктор.

ТОРОНАШ ГУЧАЙОАХ

Тахан автомобиль масса долча гIулакха юкъе эшаш я. Материальни производства транспортни процессашта, технологически циклашта юкъе дакъа лоацаш йола автомобиль боккха лоархIам болаш я промышленносте, гIишлошъеча, юртбоахама производстве.

Статистико хьа махьоккхара 2 союзни республике, Украински, Армянски ССР-ка, 1973 шера юкъера лаьрхIача автомобило дийнахьи буси 10 сахьата болх бу, кхы мел йолча моттигашка 8—10 сахьатага кхоачаш болх бу.

Автомобильни парко дийнахь-бус 1 сахьата болх дукхагIа беш хилча шера 1,6 миллиард тонн мухь дукхагIа дIахьа бахьа вIаштIехьдаргда.

Червленски гIум йоаккха карьер 22 сахьатага кхоачаш болх бе йолаялар бахьан долаш республика самосвальни парка къахьегама овсарле а, балха ха а совъяккха, мухь тIа боацаш машинаш дIа-хьа лелар кIезигде вIаштIехьдаьлар. Инертни материалаш дIахьа кхухьача самосвалий болх техкача гучадаьлар гIум йоаккха карьераш бахьан долаш ахкан замалахь цар дийнахь-бус 2 сахьата дукхагIа болх белга.

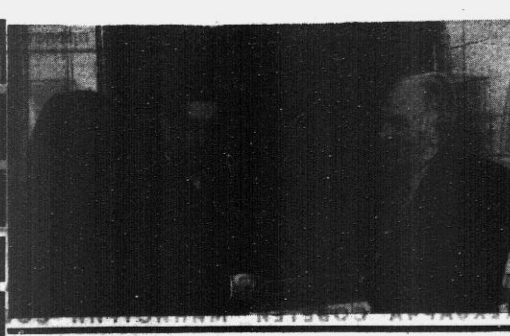
Итт шу хьалха Червленски гIум йоаккха карьер шин сменагIа болх бе яккха вIаштIехьдаьннадале, баласти жагIи боаха карьераш а 1,5—2 сменагIа болх бе яха вIаштIехьдаргда.

Из гIулакх иштта вIаштIехьдаьккхача гIишлошъеча объекташкеи, аьшка-бетона конструкцеи (ЖБК), аьшка-бетона изделеш (ЖБИ) арахецача заводашкеи цахаддаш инертни материалаш дIакхоачаргья. Массайолча карьерашка транспорт йоагIача тайпара дIаюха хьожаяр бахьан долаш мухь тIаботташ йоаю ха кIезиглургья, мухь тIабоацаш городе юха а кIезигагIа ухаргья машинаш, низ болча транспортни техниках пайда эцаш йола ха дукхагIа хургья.

Республика кхыйолча мухь Iалашбеш йолча пункташа: кирпични заводаша, ЖБИ, ЖБК заводаша, кхычар шоай болх 1,5—2 сменагIа бе болабича транспортни средствает эцаш бола пайда дуккха дукхагIа хургбар.

Мухь Iалашбеш йолча пункташа шоай болх совбаккхарга хьежжа уж Iалашъе еза мухь гIаботтача механизмашца. ТIехьарча хана республике дукха мухь тIаботташ йола механизмаш кхачай. Дукха дика керда автомашинаш кхаьчай республика автопарке а.

А. ПЛИЕВ,
«Чечингсельстрой» треста АТК начальник.

ХIанзарча химически мехкдаьтта химически промышленноста эггара лоархIамегIарча декхарех цаI — газови смесаш хьакъоастаяри ца эшача хIамаех уж Iоцlенъяри. Из толаме кхоачашдеш да чIоагIача чорта ча веществай — адсорбентий чIоагIача тIоанах газаш чакхъякарца.

Промышленносте лелаеча адсорбентех (кIорах, цеолитех, кхычарех) дуккха бе-бе Iургилгаш доахк. ДоккхагIдолча транспортни оалача, Iургашка гIолла довгIа газа тоатолгаш, цхьанашка гIолла лела цIий санна, адсорбента буртигаш юкъе чу а гIойя, цигара диткъагIа долча — адсорбирующи Iургашка кхоач, хIаьта цига цар газ чуюъ.

СССР Iилмай Академе физически химе института Iилман болхлой группо Социалистически Къахьегама Турпала академика М. М. Дубинина практике духхьашха инженерни лоархIам баьб уж чуяра а хIаьта долче, уж яхийта еззача яхийтара а ерригача процесса, процесса хIара стади шеце къаьст-къаьста а лоархIаш.

Iилмахоша кийчъяьй адсорбце къаьст-къаьстача стадей дукхал юшаш йола шиий тайпара математически метод, бокъонца теххай дуккха лоархIамегIара промышленни адсорбенташ.

СУРТА ТIА: цхьана кийнача процесса хьокхамий ларда тIа адсорбце къаьст-къаьста стадей дукхал юша шиий тайпара математически метод кийчъяьча шиий отдела теоретически — технически Iилмай кандидатаца П. П. Золотаревцей (юккъервар) зIамагIволча Iилман болхлочунца В. Н. Улинцей къамаьл деш ва академик М. М. Дубинин (аьттехьа).

ТАСС фотохроника.

IОМАДАЬЧОХ ПАЙДА ЭЦ БАЛХА ТIА

Экономически дешара системе

Кхычахьа я санна, тха партийни организаце экономически дешара шоллагIа шу чакхдоалаш латт. Тахан цхьайола итогаш е йиш я, цул совгIа, шии шера долла дешар йистедаьккха эггара хьалха деша бегIараш арахеца кийчбеча дувца хIама корадоаргIаргда.

Экономически дешар Iомаде дIадоладеш партийни комитето партийно-боахама коллективага къаьстта дIадовзийтар къахьегамхошта экономически дешар Iомадара хьакъехьа парте хьалхашка оттадаь декхараш. Озаш-озаш ихе шера тха беррига болхлой экономически дешара юкъеоза перспективни план оттайир, дешара гIулакхага хьожаргйолаш совет вIашагIъеллар, управлене начальника заместитель, керттера экономист Д. И. Камышенко, отделий заведующеш Ш. А. Абубакаров, Н. Г. Алексеева, керттера геолог Х. Т. Шанинян, кхыбараш юкъе а болаш. Болхлошта лаьрхIа «экономически знаней лардаш» яха 7 экономически школа, кулгалдеча болхлой юкъерча категорена — «экономикан производствана доал дарен лардаш» яха 3 школа йиллар, хIаьта керттера кулгалхой КПСС Ленински райкомерчеи Грозненски мехкдаьтта институтерчеи «социалистически производствана Iилман лардаш тIа доал дара лардаш» яхача теоретически семинарашка дешаш ба.

Управлене болх беча нахах 18 процент дешара цу системе чулаьцад. Экономически дешар хьехача лоархIаме моттиг дIалоац тха управлене марксистско-ленински образоване дешаша. Иштта дешар Iомадеш 300 гаргга саг ва.

Экономически дешар Iомаду производственни ерригача участкашка, районни инженерно-технически службашка, производственни гIулакх дара базе, вышкомонтажни цехе, управлене аппарате.

Иштта дешара система дика вIаштIехьъяккхар бахьан долаш цеховой партийни организацей йиш хилар кадрашка экономически теори, парте политика, КПСС XXIV-ча съезда, КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума материалаш, партеи правительствана лоархIаме документаш кIоаргга Iомадайта.

Къилбаседа Кавказе эггара кIоаргагIа бурув тохаш я «Буруниая-1» яхача бурув детта бригада. Проектах тоха лаьрхIа хиниа 6500 метр кIоарга бурув теха даьккхар цо хьалха. Цига бурув кхы а кIоаргагIа тохара кийчо яра балхаш деш да. Геологически йоккхий халонаш уттаеш а бригада коллективо толамца кхоачашъю шиий производственни программа, рузкъан ялом бу. Масала, дIадахача шера 48800 сома рузкъа кходир цо.

Яхье хьалхалаттарех я В. Х. Тайсаев, Г. А. Черников, Б. Мерзаев, Н. Д. Гусаков керте латта бригадаш, кхыяраш. Дуккъал экономически дешар Iомадар бахьан долаш уж толамаш даьхад аьнна ала йиш яц е а, из Iомадарах доккха новкъостал-м хул балха тIа.

Партийни комитет гIерт цеховой партийни организацешца цхьана производство лакхъяра накъадаргдолаш экономически дешар хьехига вIаштIехьдаккха. Из ду тайп-тайпарча категореех болча болхлой къахьегамга хьежжа. Къаьстта теркам тIабохийт дешара юкъерча звенона — экономически школашта. Царел совгIа тайп-тайпарча участкашка болх беш 8 коммунистически къахьегама школа, теоретически семинараш я.

Дешар лерттIа вIаштIехьдаккхара новкъарло ю управлене участкаш вIаши гаьна ядаш хилар. Уж республика пхе районе я, хIаьта управлене болх беш бола нах ийс районе бахаш ба. ХIаьта а из хало дIайоаккхаелар тхога. ХIара звенона ши пропагандист оттаваьв, цар сменаш Iалашъергйолаш. Цунна дувзаденна пропагандисташ кийчбир. Уж корабир тхоца тхоай партийни организаце. Уж ба управлене керттера специалисташ отделий начальникаш бола Н. Г. Алексеева, Х. Т. Шанинян, Г. А. Дубровин, В. П. Быков, В. А. Эдилсултанов, службай кулгалхой, инженерно-технически болхлой, хьалхалатта болхлой Ш. Х. Хататаев, Н. И. Миграбов, Ш. У. Тарамов, М. М. Абаев, кхыбараш. Пропагандистех 70 процент нах лакхера образовани йолаш ба.

Парткомо хадданза новкъостал ду пропагандисташта. Дукха ха йоаццаш из хьежар экономически дешара звеношка еш йола занятеш идейни чулоацам мишта болаш ю. Цо хьахьекхар уж лакхача идейни боараме, ладуьгIа дог доагIаргдолаш еш хилар. Пропагандисташ гIерт шоаш дувцаш дар практически декхарашца дувза, дешабагIарий экономически анализ яра навыкаш хьахилийта, пятилетка дийлагIча шера заданеш кхоачашъяра торонаш лахара цар из тIабахийта. Цу тIехь белгалбаьнна болх дика бу «экономикан производствана доал дареи лардаш» Iомаеча школай пропагандиста М. М. Абаева (производствана гIулакх дара база), В. П. Быкова (управлене аппарат), «Экономически знаней лардаш» Iомаеча школашка хьехача Ш. У. Тарамова (№ 3 РИТС), У. З. Шидиева (ЦИТС).

ДешабагIараша дизза дакъалоац занятеш тIа дувцача юкъе. Масала, М. М. Абаева заняте тIа «Предприяте Iилма-технически прогресс ярах» йола тема йийцача, къамаьлаш дир дешабагIача цеха начальника А. М. Новикова, инженерашмеханикаша В. В. Круглова, В. Н. Кулябина, инженеря-электрика В. Ф. Омельченкос.

Iилма-технически прогресс чакхйоаккхача техникеи производства технологии эргаьккъ тоаеш, къахьегама овсарле лакхъяраи балха хьалаш толдаран къахьегам а, производствана деш дола доал а вIаштIехьдоаккхаш шоай цехе беш бола болх бийцар А. М. Новикова.

— Ер тема Iомаяро новкъостал дир сона тхоай коллектива болх дикагIа вIаштIехьбаккха, торонех, оборудованех, механизмех дикагIа пайда эца, аьлар цо.

Экономически дешарах пайда дикагIа эцара, дешабагIарий къахьегама а общественни балха а хьинар айдари из тIадерзадаь хургдола декхар оттадьд пропагандисташа шоашта хьалхашка. Пропагандисташа шоай планаш тIа уттаду дешабагIараша производства торонаш дикагIа хьалахара, царех пайда эцара, къахьегамца коммунистически гIулакх леладара, социалистически яхь йоаржаяра, рационализаторски изобретательски балха юкъе дикагIа дакъолацара дешаш. ХIара дешавагIар декхарийла ву шиий коллектива болх тоабергбола предложенеш кийчъе а хьачуяла а. ДешабагIараш иштта Iомабу къахьегамхошта юкъе кхетама болх бара докладаш е, лекцеш, беседаш е. Масала, Быков, Абаев, Гайрбеков, Зорин пропагандисташ болча школашка дешабагIарех дуккханеша хIаране массехк луш рационализаторски предложенеш еннай, къахьегам вIаштIехьбаккхара балха ханахь торонех пайда эцара лаьрхIа яьча рейдашта а хьажарашта а юкъе хьинаре дакъа лоацаш хиннаб.

Экономически дешарах бола пайда лакхбара чIоагIа гIо ду теоретически конференцешца: «Къахьегама овсарле мамогта лакхъяр керттера экономически декхар да», «Къахьегам Iилма хьисапе вIаштIехьбаккхари дисциплинех», «Социалистически яхьи производство дегIайоалаеча а къахьегамхошта коммунистически кхетам луча а цун бола лоархIами» яха а кхыйола а конференцеш хилар.

Цхьайола халонаш йоллашехьа экономически дешар вIаштIехьдоаккхача, дешара идейни боарам лакхбара даькъе шенхаштта кхоачамбоацараш а хилар. Цхьайолча занятешка хIанз а бокъонца дIайовзийтац партийни документий теоретически положенеш, массанахьа доагIача тайпара къахьегача коллективай практически гIулакхашца дувзаш хьехац дешар, кхыдараш а да.

Технико-экономически хьал кхехьа цхьайола коталонаш яьха яле а, бурув тохара апрель бетта план толамца кхоачашъяь яле а, управлене балха тIа кхоачамбоацараш да. Цар хьахьокх экономически дешаро хIанз а производственни балха йоагIаш йола дика влияни яц хилар.

Цу а кхыча а дешаша тIа эзаб тха партийни организаце теркам. Экономически дешара итогаш а яь, из дIахо тоадара гIулакхаш белгалдаха лерхI саха.

В. БЕЛЕЦКИЙ,
Грозненски бурув деттача балхий управлене парткома секретарь.

Лихачева цIерагIча московски автомобильни заводерча № 3 йолча механо-сборочни корпуса Кукарин Вячеслав керте латтача комсомольско-кагирхой бригадо хьалхарча квартале «ЗИЛ-130» яхача грузовой автомобилашта планал совгIа 108,2 эзар сома мaьха оатхалаш кийчъяьй. Майна хьалхарча удари вахте а этта, бригада комсомольцашеи кагирхошеи къахьегама овсарле лакхъю, продукци дуккагIа арахец.

СУРТА ТIА: социалистически яхь мишта лел механо-сборочни корпуса комсомола комитета секретараца Макарщин Викторaца дувцаш боахк слесарий-сборщикий бригада членаш.

В. СОБОЛЕВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ТХА ЦIЕ ЛАЬТТА

НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫ

(Нистедоалар. Долалучунга хьажа 50-ча номер тIа).

НАУРБИЕВ Умат-Гири, автоскреперистий коммунистически къахьегама бригада бригадир

ХIАНЗ тха бригаде 20 автоскрепер я — 15 къаьнеш 5 кердеш, — 4 трактор-толкачи цхьа автогрейдери я. Наькъа тIа хий детта цистерна оттайир оаха грейдера тIа. Сенца? Хий теха инкъ дикагIа IотоIалу, шаьрлу, хIаьта сиха лелар — тхона эггара кертердар да. Хьувзаш юха гон тIа утташ бу оаха болх. Болх дIаболабале IотоIаду оаха наькъаш. Цхьа секунд юкъера ца йоалийташ лоархIам баь да долла хIама. Лаьттах барг гIортабу автоскреперо, из тIехьара тIа тотт «Т-180» яхача тракторо, автоскрепер лаьтта дIадоассаде дIайода, хIаьта трактор юхаерз — цунна хьалхашка яй хьаотт цхьаькха «букъашк». Машина чIийнаш санна тIехьашка-хьалхашка ухаш лел трактораш.

Дукха дар дувца йиш йолаш. Оаха лаьча хьехарагIа Могилевски заводе автоскрепера выхлопной труба моттиг мишта хийцар а. ХьалхагIа кабинана хьалхашка гIолла арайоалаш яр из, кIур водителa хьатIабеттар, тато новкъарле йора болх бара. ХIанз выхлопной труба кабинана тIагIолла йода, фо цIенде йола фильтраш каст-каста бIехлора, хIана аьлча чархий лаккхала йоахкар уж. Аз еннача предложенегIа тоайир заводе фо чуувзаш йола оатхал. Ийс кубометрана лаьрхIача тха ковша чу а хош йиъ кубометр дукхагIа. Лоацца аьлча, хIара гIулакха тIа а санна, ши-шиъ говзалаш я.

Долла хIама вIаштIехьдаьле хилац. Тха а да кхоачамбоацараш. Цхьабакъда керттердар — барт тайна да, тIагIертта хIама хьаде гIерташ да тхо.

ЧIоагIа сий ду оаха тхоай бригада члена коммуниста Андрей Сергеевич Гурьянчева. Дикка ха яха саг ва из, хIаьта а цо беча балхага хьежача — хьагаргва хьо. Цунгара хьаIомаде хIамаш да кагирхошта. Болабелча деиз сацалца тIем тIа хиннав, дукха орденаши медалаши я, демобилизацегIа 1948 шера цIаверча деиз 1970 шерага кхачалца Татаре нефтеразведке «шоферал» даьд, хIаьта 1970 шера деиз тхо долча ва. Ха яха вале а, цо укх шера город Горьке говзал лакхъю курсаш толаме чакх а яьха, шоллагIча класса шофера удостоверени хьаийцар, хIаьта хIанз автомеханикий заочни отделене деша вагIа. Кагирхошта дуккхавеза из, уж шоаш а гIерт цунгара хьаIома а луш кхолламаш де.

Тха бригадера автомеханикий заочни отделене деша вагIараш верригаш а 30 саг ва! Из а совнагIа IотIакхийтта боккха мухь ба. Къаьстта а, нагахьа санна дуккхачар цхьа итт-ях шу хьалхагIа школа дIа а кхесса, ца дешаш биса хилар теркалдича. 17 саг — шиъ лоIамеча дружина членаш, цаI — парткома член, шиъ — постройкома член. Боккъал башха комсомольцаш ба тха бригаде. Ганижев Тимура цIи яккха безам ба са. Из Нохч-ГIалгIайчера ва. Бульдозерист Кашков Владимир Комсомольск-на-Амурера венав укхаза. Автоскреперист Меирбек Бутаев — ХIирашкахьара. Комсорг Телега Вячеслав — эскарера воагIаше а, специальность а укхаза Iомаяьй, парте а вахав. Пятыгин Владимир — КПСС член, Уралера. Дербенев Павел — Мангышлак яхача ах гIайрен тIара.

1970 шу юкъедахачул тIехьагIа деиз болх беш ва соца Фомичев Владимир — тешаме, къайлагIа хIама доацаш, къахьегама чIоагIа тIера вола Латвера зIамига саг. Цун напарник — Мирсалим Хайруллин, татарин, къона коммунист. Марат Кагарови Давлетшини — бригаде дикагIболча бульдозеристех цаIаш. ХIаьта Порядочный Виктори Аглямутдинов Раиси цхьа моллагIбола дика бульдозеристаш хинна. Iаш, къона цхьа механизатор кхеваь ца Iийна шоай гIулакха бокъонца бола говзанчаш ба! ХIаьта кхы а — Мазин Виктор, Токарев Алексей, Смирнов Алексей, Кушнир Вячеслав, Рягин Александр, Латыпов Ильгиз. Уж ба-кх уж тха доцо кагирхой! Кхы а хьоахабе безам ба са «4077» автоскрепера экипаж Габбасов Шамили Нарифуллин Марса. Пайдана хIамаш дукха ду цар — тIехдика йовз царна техника. Воккхарех а ала безам ба са — берригаш а дика кагий нах ба, бакъдар аьлча хила-м фокусникаш а хул. Уж боашаш моттиг мичай?

Сайх аьл аз?

КамАЗе айса болх беш яьккхача хана бIаргабайнаб сона цхьацайолча ханашка тоъал дика болх а беш, цул тIехьагIа тIап аьле бай дIабоалаш хинна бригадираш. ХIана? Цу наьха шоашта хьалхашка седкъа хиннабац, хIамилг яккха мара гIийртабац уж, цар лийрхIар да — ахча, цудухьа дукха гаьна бовла мегадац царна, гайна е ганза дерригa а хьалтIа ма доалий. Цу дерригача шерашка — йиъ сезонагIа — бригада «ко» бе доалладара болх дуккхабеза боагIа, ахча ца а дезаш. Бригадира декхараш Iалаьмате чоалхане да. Болхлочоаш администрацешеи юккъе латт хьо, механизаторгара а начальствагара а хIамаш етталу, цудухьа администраце мел яхараш кхоачашдергдолаши механизатора эшараш дергдолаши вIаштIехьдаккха дезз гIулакх. Лохера а лакхера а критика е тарлу хьона, цхьабакъда, нагахьа санна хьо хьай гIулакх довзаш хуле, хьакха «хьацим» ва хьо, хIана аьлча хьо тIах аьнна хилараях тийша я план а, дисциплина а, техникагара хьал а.

Са мазарра вийцача, Наурбиеа Къамболата Умат-Гири я са цIи. 1935 шера Нохч-ГIалгIайчу ваьв, къамах гIалагIа ва. Заочно автомеханика дешар дешаш ва со. 1950 шера Киргизски ССР Токмакски механизаторий школа йистеяьккхачул тIехьагIа болх баьб аз чархаш гIарча трактора тIа «СТЗ—ХТЗ» (шпорашца!), «Коммунар», «Сталинец-6» яхача комбайнаш тIа, «ГАЗ-АА», «ЗИС-5», «Форд-6» яхача автомобилаш тIа, «Додж» яхача студебеккер тIа, «ГАЗ-67» яхача машина тIа, и. кх. дI., вешта аьлча тIом сецачул тIехьагIа вай мехка хинна ерригa техника сона йовзаш я. Цул тIехьагIа а са вахар техника йоацаш практически мегаш хиннадац, цунах хоттавенна ва, из ца хилча са тец са.

Са сесаг — Галина Ивановна Наурбиева, украинка дика кхалсаг, диъ бера цана. Ши воI. ВоккхагIвар — Умар-Гири, тха УМС-е автоэлектрикалла болх беш ва, хIанз Камски автомеханически техникума шоллагIча курсе деша вахав. Руслан ийслагIча классе деша вагIа, хIаьта йиIигаш — Тамара пхелагIчеи Людмила кхоалагIчеи классашка. Тха дезала юкъевоагIа Телега Вячеслав а, шу даьлча деиз аз кхеваь, са сесага зIамагIвола воша, из тахан (аз лакхе дийцар из) тха бригада комсорг, дикагIболча автоскреперистех цаI ва. Цу тайппара, са беррига дезал коган тIа оттарца са наькъагIа боагIа, хIаьта, тахан КамАЗ хьалъярца тхоай вахаре эггара керттерча доагIар дIалу оаха.

Техника сайна дукхаезаялийта вола саг ца хьоахавича Iелаш со — из ва са наьнавоша Гиреев Або. Тахан Нохч-ГIалгIайчу эггара чIоагIагIа лоархIаш болча шоферех цаI, техника доктор ва из. Къилбаседа Кавказе цунах маалара. Са сийле — из я цул сийле. КIезиг-дукха цунах а дувца безам бар са. Цхьабакъда из кIеззига цхьа ха яьнача гIолла дувцаргда аз.

3.

ТАХАН хайнад: тхоай хьалхагIа мел хиннача рекордел тIехдаьннад тхо августе — хаоттама хьалаш аьттув боацаш хинна доллашехьа а болх дукхагIа баьб, 262 эзар кубометр! ШоллагIча кварталах тхоашта енна — хIанз дукхьашха ца луш йола! — КПСС Татарски обкома, ТАССР Министрий Совета, Татоблсовпрофа карара кара тела Ше байракх оаха карара йоалийтаргьяц. Цхьабакъда сатийна Iоха йиш яц. Кастта дIаьхденна делха долалургда гуйранийнара догIаш. ХIанз торо йолча ханна дIахо, дIахо!

Сай хьехархочох Гиреев Абойх дувца веннавар со.

Цхьа моттиг нийсъеннавр сона. цу хана кIезига опыт йолаш волча механизатора, сай даь авторитетах пайда а а ца, керда автомобиль лехкa Iоха торо йолаш. Из хеза Гиреев Або цигача вена хьаэттар тха организаце хьаэцача актана кулг яздеш со воаллача ханна. Цо, эзделца, малхбоалехьа дахача къамий Iаьдалага, директорага, завхозага моаршал-денал а хьтта, уж дIакхетабир со шиина эшаш хиларах, со а йиша, цIавода аьнна араваьлар из цигара. Цхьабакъда машин цIаьхха гола а теха, городал арахьа лестар. лоамашкахьа. Мича вут Iа со аьнна хьттар аз цунга, ткъаь пхиъ километр гаьна даьннадар тхо цу хана. Цо аьлар: дIакхаьчача ховргда хьона. Бакъдар аьлча, ховш вар со, цу Абос тахан се кердача полуторкаца араваалийтаргвоацилга. ВIалла никъ боацача цхьан дукъ тIа тхо кхаьчача, цецваьлар со: мича вода ер? Цхьан ирара босагIа дIалестар из, цIаьхха гола тохийташ машин юхахьовзайер (гошкара са дIадохийташ), цхьабакъда цул тIехьагIа лаьгIо IокIалъяьккхар машин, цIаькха юха хьалтIа а ваьнна, тхьовра ше яь чIуг-чIерграш йир, тIаккха, юххера а, кабина чура хьаара а ваьнна, сатийна аьлар:

— Иззаморг кхозза вIаштта дел. Цхьабакъда аз дIахайт хьога—нагахьа санна хьо тIакIалтIаьккхе, больница гаьна я хьона.

Эггара хьалха се тIа а хайна со урхалегIа тIаводаш юкъе кхаьчача хана кхы са къувла маганзар сона (сов ира яр урхале) машин гарре оага а енна яйра, са саккетам чиланзар де дезочоа, — тIехьашка волавелар, вехар, хьахьовзадир ко. тIаккха машин хьарцар, тежжа цхьа итт-ях метр яхар. Кхо-диъ сахьат даьннача гIолла юха меттаоттайир оаха из бежа Iушкара йийха йоалаьча шин говра новкъосталца. Юха а болабалийтар мотор. ТIаккха юха а урагIаахар со, биххье тIаваьлар, бухь тIа хьалтIаваьлча цIаькха а Iойнилар аз машин. Машин цоалагIа юха коган тIа а оттаь, ше хайра Або из лалла, кхы йист ца хулаш даха из волча цIагIа чукхаьчар тхо. ЦIагIа цо сога аьлар:

— Укх деношка хаст-каста Киргизерча Алатоо лоамашка ядача акханарча Кинес-Анорхой яхача даьгIенашка ахи волалу со. Хьа безам бале, аз кхаь бетта сайца практике вугаргва хьо?

Кхы хIама аланзар. Мел зIамига хиннавале а, цо яхачох кхийтар со. Iуйрийна аз хьаэцаш лаьтта машин автоконтора яр, цудухьа цун хIара дейна цу тайпарча наькъашка гIолла Iулагара Iулага, цхьан даьгIенгIа воккх даьгIене аха еза яр, цу тIа а кхувла безараш нах а бар. Бакъдар аьлча, цунах сона боккха хьехам хилар... Керда машин хьаэца ца туташ Iийра со шоллагIча дийнахьа Iуйрийна, деша вода со, аьлар аз. Се вийта а пахи машин лозае а тарлора аз. ХIаьта Абойца грузчик волаш цу шерашка, Киргизе наькъашка гIолла лелаш кхаь бетта практика чакхъяьккхачул тIехьагIа цо сога аьлар:

— ХIанз волле, Умат, волле хье — дIахехка! ХIанз со хьона а сайца а, иштта наха а хьалхашка бехказа ва, хьох — водитель хиннав.

Кхы доккхал де а валлац со, цхьабакъда тIехьагIа гIетта мара лелалургвоацача моттигашка болх бе бийзар са. Тоджамаш деча партегахьа долар ткъаь пхийтта километр дIаьха лоаман наькъа такилг. МоллагIа машин а кхаь сахьата — кхаь сахьатан ах сахьатан йодар цига (мухаленаш, урхаленаш, бIарг ма кхоачча кIоаргача шув йисте гIолла аха везаш). Тамаш йолаш хIама а дар из-м, моркашта нийсса лакхвеннавар со, цигара Iочухьежача Iо кIал дажаш доакха жа мозий миссел мара хетацар, — цигара, сихха Iокхалхьедар. Хондзински парте

ХАРЖАРХОШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

(Чистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Цо гулбеннарашта дIабовзийтар кандидата С. С. Апряткина вахара никъ цо баь болхи, белгалдаьккхар нов. С. С. Апряткин деррига шийна вахар В. И. Ленина кхеллача Коммунистически парте гIулакхна, вай мехка коммунизм хьалъяра гIулакха дIалуш хьавоагIаш хилар.

— Вайна массанена а дика вовзача Семен Семенович Апряткина тIом лаьттача шерашка а маьршача хана а беррига шийна низ, шийна ховш дар кхоана деш дIатийннад шийна Даьхенна.

Вай республика мехкдаьтта промышленность дегIайоалечa юкъе доккха дакъа лацарах шунна еннай йоккха цIи — Социалистически Къахьегама Турпала цIи. 1949 шера дукха мехкдаьтта доалла моттиг лахарах Семен Семеновича елар Паччахьалкхен преми.

Цо дукхача хана кулгалдаьд «Грознефть» объединенена, Нохч - ГIалгIай совнархоза председатела заместитель хинав. ГIулакх дика вIаштIехьдаккха ховш вола саг хиларах тарра нов. С. С. Апряткин областной партийни организаце секретаралла хорж, хIаьта цул тIехьагIа — КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретаралла.

Нов. С. С. Апряткина кIаьдпа луш къахьийгад, хIанз къа а хьег республика экономикен культурен лакхъяра. Миччa а балха тIа ше нийсвалaрах шийна парте тIадиллача гIулакха беррига низ дIалуш хьавоагIаца. Цудухьа цунна советски паччахьалкхено дукха орденаши медалаши еннай.

А. И. Рагулина беррига харжархой цIерагIа баркал аьлар С. С. Апряткина из Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат хила раьза хиларах. Ше доверенни хиларах тарра по беррига харжархой тIахьийхар 16 июне коммунистийн парте боацарийн блока кандидата тIехьа кхаж тассара, хIаьта Семен Семенович Апряткина цар дог раьза долаш моай кхадж дIалургхиларах тешаш дош а аьлар.

Собране къамаьл дир «Старогрознефть» НГДУ керттерча инженера В. Г. Бабунова, № 54 йолча школа хьехархочо Л. А. Светличнаяс, кинопроката конторa управляюще З. И. Ахматханова, политехническа техникума дешархочо Л. М. Бондаренкос, кхычар. № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча Семен Семенович Апряткина тIехьа 1974 шера 16-ча июне кхаж тассара тIахьийхар цар гулбеннараш а царга гIолла беррига харжархой а.

Шоай кандидатага дукха наказаш дир харжархоша.

Харжархоша чIоагIа тIоараш детташ тIа а эцаш къамаьл дир СССР Лакхехьарча Совета депутаталлий харжа кандидаталла оттаваьча КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Семен Семеновичa Апряткина. Цо белгалдаьхар республика къахьегамхоша нийслагIа пятилетка кхоачашъеча доаха толамаш а из толамца кхоачашъяра хьалхашка латта декхараш а. Республика беррига къахьегамхой тIахьийхар цо пятилетка хьалал хьалха кхоачашъяра, баркал аьлар харжархошта иштта шийх тешам боларах, шийх бенна тешам боа ца бе шийна низ кхоачар дергхилара дош а делар.

* * *

Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода актови зале Назрановски района харжархой вIашагIкхийтар СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаьча кандидатаца Даурбекова ТIахьира Зинайца.

Лоацца дош а аьнна хоржамашта хьалхаре собрани хьайийллар парте Назрановски райкома секретара Н. И. Баранова.

Къамаьл де дош лу «Октября 40 шу» яхача совхоза тракторни бригада бригадира М.-Б. И. Арчаковна. Цо бийцар депутаталла харжа кандидаталла оттаьча З. Даурбековай къахьегама никъ. Доаркалла болх беш цо хадданза тIехкхоачашъяьй планаши социалистически декхараши. ДIадахача шера шийгарча доаханах хIара IаттагIара план 1930 килограмм йолаш 3794 килограмм шура яьккхар цо. Укх шера хьалхарча квартала план шин бетта кхоачашъяьй.

З. Т. Даурбекова дика производственница хинна ца Iеш, хьинаре общественница а я. Из комсомола райкома член я. Цо пленумашка къамаьлаш деш дика дакъа лоац, пленума решенеш хьалдIа долча гIулакхашца кхоачецшъяра гIо а ду.

Цул тIехьагIа къамаьл ду «Электроинструмент» завода воккхагIволча контролера Ш. Т. Тутаева. Цо гулбеннараш тIахьех коммунистийн парте боацарийн блока кандидата З. Т. Даурбековача тIехьа кхаж тассара.

Трибуна тIа ва № 2 йолча юкъерча школа классен школей боаца болх вIаштIехьбоаккхаш вола З. О. Хаутиев. ХIанзара хоржамаш — из вай парте ленински къамий политика котъялара кхы цхнаькха а тешал да. Хоржамаш вайна, советски наха доккха цIей да, аьлар по.

Депутаталла харжа оттаьча кандидатага наказаш деш вIашагIкхийттача къамаьлаш дир къахьегамхой депутатий городской Совета председатела М. С. Хидирова, трикотажни фабрика швейни цеха мастера М. Амирхановас, районни поликлиника заведующе С. Я. Ужаховас, № 1 йолча юкъерча школа заведующе Р. А. Мартазановас.

Харжархошта хьалхашка къамаьл дир № 417 йолча Сунженски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаьча кандидата З. Т. Даурбековас. Цо баркал аьлар гулбеннарашта шийх иштта тешам боларах, халкъа ма доагIара гIулакх дара беррига шийна низ дIалургба аьнна тешам а белар.

* * *

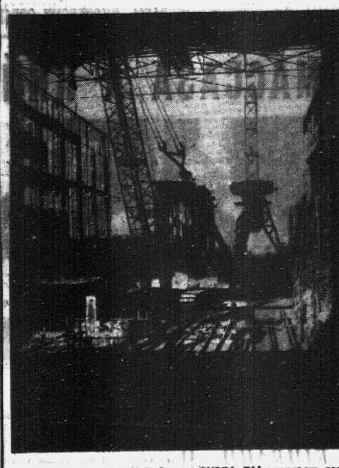
ЦIей деэде боагIаш санна безаме гулбелар Гудермески района къахьегамхой, машиннаькъахой В. И. Ленина цIерагIча клуба зале № 416 йолча Гудермески хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаваьча Бисултанов Жамлайлаца вIашагIкхета.

Собрани хьайийллар КПСС Гудермески горкома хьалхарча секретара А. А. Чайкина.

Трибуна тIа я депутаталла харжа оттаваьча кандидата доверенни йола медицински инструментий завода инженер З. И. Богаевская. Цо аьлар, хоржамашта хьалхарча собране шоай завода болхлошен инженерно - технически болхлошен цхьа барт болаш хьалхаьнар аргунски «Пищемаш» завода слесарий бригада бригадира нов. Бисултанова кандидатура. Из геттара дика къахьегамхо, хьинаре общественник ва. Ж. Бисултанов КПСС Нохч - ГIалгIай обкома членалла кандидат, цеховой партийни организаце секретарь ва. Цо ше кхо ца веш хьегача къин боккха мах баьб Даьхено. Цунна еннай «Знак Почета» яха орден, Ленински юбилейни медаль.

ВIашагIкхийттача къамаьлаш дир Гудермес станце вагоний депо вагонашка хьежача Г. Д. Ткача, № 1 йолча юкъерча школа хьехархочо А. Д. Бирюковас, «Кавказ» колхоза тракториста Б. А. Межидова, кхычар.

ЧIоагIа тIоараш тохаш тIаийцар гулбеннараша СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаваьча кандидата Бисултанов Жамлайлас даь къамаьл. Цо доккха баркал аьлар шийх тешам беннача харжархошта, из сийленца бакъбара долла, хIама а дергда, аьлар цо.

КИЕВСКИ ОБЛАСТЬ. Хийна лел балхаш Припять яхача хи тIа Чернобыльски атомни электростанци хьалъеча.

СУРТА ТIА: хьалъеш латта машинни зал.

В. ЛЫСЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

ДОГ ГIОЗДОАХА ХУВЦАМАШ

Грознена 20 километр дIахь я Комсомольски яха юрт. Цун доазон тIа улл республике хьалхалаттарех цаI бола боахам — «Советская Россия» колхоз.

Укказа массехказза варах Iа мел баьккхача моттигашка дог гIоздоахаш хувцамаш хиннилга хоалу, сона. Денгаря денга тоалуш, ховлуш йоагIа юрт, тоалуш йоагIа бахача наьха хьал-торо, айлуш латт боахама экономика.

Юрта Совета председатела С. Хатуева кабинета саьн чу латт пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера балха итогех юрта Совета хьожаь РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара-кара тела ЦIе байракх.

Из цкъаннена а дIаьвла дагадац тхо, — йоах кабинета дас. Юрта хоза тоаьча улицашка гIолла вигар со цо. Массанахьа дIахьежача кирпишках даь шифер тIатеха башха дика цIенош, хIара цIен тхов тIа урагIъяха телевизиони антеннаш. Сайрийна болх чакхбаьнначул тIехьагIа паргIатта телепередачашка хьеж колхозхой.

Юрта Совето цIенхаштта тIахьожам лоаттабу юрта цIенош хьалдара плана, цIенош хьалдеш болча къахьегамхошта эша новкъостал ду. Царна осудаш, гIишлон материалаш, транспорт тел юрта Советои колхозои. Духхьал цхьан дIадахача шера 12 керда нах чубаха цIенош хьалдаьд юрта. Цу цIеношка шоаш баха ховшар деэдир колхозхой дезалаша.

Юртарча кагирхой а боккхагIа барий а салоIама эгара хьамсарагIа йола моттиг хиннай 350 моттиг чуйолча юртарча культура ЦIенах. Укказа каст-каста колхозни производства хьалхалаттарашца, тIемен къахьегамен ветеранашца вIашагIкхетараш чакхдоах. Юрта бахача наха хIанз а дицлац вай республика къахьегамхошца доттагIала бувзам лоаттабеча Венгерски Халкъа Республика Комаромски областа делегацеца шоай клубе хинна вIашагIкхетар.

Боккха сакъердам боал кхашкен фермашкен къахьегача болхлошта художественни самодеятельноста коллективаша увттадеча концертех. Культура ЦIагIа концерташ хьоккхача хана, вай оалача тайпара, Iаж Iобожа моттиг йоацаш дукха нах хул.

Дукхаеза юртахошта шоай библиотека а. Хьахаржа царна эшша литература да цига, хIаьта истола тIа даим кердача газетий подшивка хул уллаш.

ХОРЖАМАШКАРА ХОРЖАМАШКА

Цига дайна сурт бIаргадайра сона Комсомольски юрта Советe чуйоагIача Премыканне яхача станце а. Цу шин юрта дукха балхаш ду уж тоаеши санитарни порядок оттаеши. Нах цхьа барт болаш арабовл субботникашкен воскресникашкен, цар шоай низ ца кхобеш къахьег улицаши, гонахьара моттигаши цIенъеш.

Укх бIаьсти дешархошен къахьегамхошен юрта ши эзар гаргга сомен декоративни гаьнаш дIаегIар, автобус сеца площадка тоайир, хий дехка каналаш цIендир, иштта кхыдола балхаш дир.

Мадарра аьлча, дукха хувцамаш хиннад юртен колхозен вахаре хьалха чакхдаьнна хоржамаш хилча деиз. Иштта хувцабеннаб Даьхен беркат шоай кулгашца хьаккхоллаш бола юртара нах а.

Даим халагIча моттигашка къахьегаш, шоашкара хьоккхам телаш хьабоагIа депутаташ. Кхашка а фермашка а наьха къахьегама хьинар айдер уж ба.

Ер массехк шу да Ленина орден лелаю, республика Лакхехьарча Совета депутат, колхозни производства говза организатор И. Абдусаламов боахама керте латта. Iурра дениз сайрийна боад къовлабаллалца кхай тIа, фермашка бIаргаго дийш я из. Цунна сатем лац боахаме де дезараша, колхоза экономика кхы а айяра безамо.

Пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера балха итогех СССР юртбоахама Министерства, ВЦСПС, юртбоахамен заготовкайн болхлой профсоюза ЦК-а Памятни байракх елар колхоза. Балха толам боаккхар нах ба. ХIаьта мишта карагIдоал шоана уж къахьегама толамаш, аьнна оаша колхоза председателага И. Абдусаламовга хоатте даим санна жоп лу цо: «ДIахатта тха юртсовета председателга, Хатуевга... Шинна а председатела цхьа барт болаш доккха цхьа хIама хьаду.

Юрта Совета 52 депутат юкъевоагIа. Уж ба массане чIоагIа сий деш бола хьайбаш леладераш, механизатораш, баьцадаараш леладераш, юртарча интеллигенце викалаш. Боахама производства керттерча участкашка болх беш деррига ду цар шоай боахам кхы а бIаьхийгIа хилийтара. Боахама хьалхалаттача депутатий, активистий хьинарца карагIдаьлар боахама соахка паччхьалкхенга 17 эзар центнер ялат дохка, хIаьта планагIа йохка езар 7,5 эзар центнер мара яцар. 24 процент тIехкхоачашйир баьцадзараш дохкара план а. Во дац хьайбаш леладерашта карагIдаьннараш а. Паччахьалкхенга дулх дохкара план 163 процент, шура йохкара план 112 процент кхоачашйир цар.

Коммунисташкара, депуташкара хьоккхам эц къахьегамхоша къахьегаме а вахаре а.

Иштта, масала, юрта Совета депутат М. Дикаева керте латтача баьцадзараш леладерий бригадо шин теплицашка 12 центнер гаргга нареаш кхейир, хIаьта А. Эзерханова керте латтача звенос 25 гектар участка тIа хIара гектара тIа заданел совгIа 30 центнер кабуц кхеяьй. Иштта дика къахьийгад юрта Совета депутат А. Сатуев керте латтача бригада коллективо а. Соахка заданел совгIа 300 тонн баьцадзараш кхедир цар. Яхье хьалхалатташ хьайоагIа депутат доярка Р. Эдиева. ДIадахача шера хIара беттача IаттагIара 2600 килограмм шура яьккхар цо.

Укх деноцка толамца чакхдаьхад колхозо бIаьстан юкъера балхаш. БIарг гIозбоаккхаш хьатIадаьннад гурахьадийна кIа. Цун юкъе кIезига дац депутатий а активистий а дакъа. Къаьстта дика болх баьб цу дакъехьа депутат агроном В. Власов керте латтача юртбоахама масоазарча комиссе.

Боккха, лоархIаме болх чакхбоах юрта Совето бахача нахагара юртбоахама продукташта закупка еш. Иштта укх шера хьалхарча квартале бахача нахагара 140 центнер шурийна закупка йир юртсовето, план 55 мара йоацача. План 15 эзар йолаш, заготовительни пункташка 20800 фуъ дIадахьийтар.

* * *

Дикача къахьегама совгIаташца накъабоагIа колхоза къахьегамхой дерригача советски халкъа цIейна — СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашта. ХIара сайрийна царна йиллa я агитпункта наIараш. Балха ди чакхдаьлча дукха къахьегамхой гуллу укхаза чулоацам болча докладага е лекцега ладувгIа, керда газет, журнал деша.

С. ЗЕЛИМХАНОВ.

ЗАВОДИ НАХИ

Вай республике эгара хьалха встречни план тIа а ийца нийслагIча пятилетка диълагIа, къоастамбу шу бIубенна дIадоладаьрех я Назрановски «Электроинструмент» завода коллектив. Шерра социалистически яхь йоржаьча завода болхлоша шоай торонех бизза пайда а эцаш толамца кхоачашду тIанийца социалистически декхараш. Валови продукци арахецарен из маьхала яккхарен паччахьалкхен план тIехкхоачаш а еш, планагIа льархIачул совгIа цар арахийцай итташ эзараш соми маьхьа продукци.

Нохч - ГIалгIай республикерча промышленни предприятешта юкъе къонагIчарех я.

КъаьнагIчарна нийсса шийна къахьегама мул хьалаьца бизача низаца болх бу заводо. Цу гIулакха тешал деш дукха масалаш доаладе йиш я. Завода коллективо хIара бетта арахец цхьа миллион сома маьхьа валови продукци, цу даькъе бетта арахец 31 эзар электросверлильни машина. Цхьан дийнахьи буси завода болхлоша хьаяь кийчъю цаI-ах эзар электросверлильни машина. Цу цифраша къаьгга хьахьокх халкъи боахаме мел боккхача лоархIаме предприяти а хинна дIаэттай Назрановски «Электроинструмент» завод.

Укх тIеххьарча хана дикка тоаденнад завода коллектива технико - экономически хьокхмаш. Укх шера хьалхарча кварталагIа цо паччахьалкхенна баь пайда 728 эзар сом да. Соахка хьалхарча кхаь бетта баьчул 220 эзар сом дукхагIа ба укх шера цу юкъа баь пайда. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах а эзараш сомаш пайда баьб. Уж толамаш доахача дизза дакъа лоац завода рационализатораша. Цар укх шера хьалхарча квартале кийч а яь производствана юкъейнхьай 11 рационализаторски предложени. Цар производствана 21 эзар сом пайда баьб.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара тIегIертта къовсам лоаттабу завода болхлоша. ХIанзлехьа заводе къахьегачарех 424 сагa еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи. ХIаьта коммунистически къахьегама сийлен цIи леладеш я нийс бригадеи цхьа цехи.

Пхе шера хьалхаьнa В. И. Ленинна ваь 105 шу дузача денга кхачалехьа кхоачашъе дош а денна цу даькъе шерра социалистически яхь йоаржаьй 400 болхлочо. ХIанзлехьа гучабоалаш ба шоай вIаштIехьдаккха тешам болаш къахьегаш завода коллективо доккхал деш бола болхлой. Таханарча денга кхачалехьа пхе шера задани кхоачашъяьй заводерча 16 саго. Царех ва лекальщик, къахьегама ветеран, цеха парторганизаце секретарь КПСС Нохч - ГIалгIай обкома членa вола Котиев Махьмада Ахьмад. Иштта башха дика толамаш доакаш хиларах цунна еннай Къахьегама Щеча Байракха ордени «1973 шера социалистически яхье котваьннарa» яха сийлен значоки. ТIайоагIача пятилетка чотах къахьегаш ва литейщик, «ПрофессегIа дикагIвар» яха сийлен цIи леладеш вола Мальсагов Махьмада Мухарбик. Укх шера плани тIанийца социалистически декхараши хьанал хьалха кхоачашдара цо шийца яхье валара тIахьийхав Къахьегама Щеча Байракха кавалер, Орджоникидзевски автотракторни электрооборудоване завода къахьегама ветеран, литейщик Калагов Ахсарбек Туганович. Цу яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьа а воагIа Мухарбик укх шера. Иштта хьинаре къахьегаш хиларца пхе шера план кхоачашъяьн завода коллективе сийдаьннеи ва коммунист, наладчикий бригада бригадир Даурбеков Iабдул - Хьамида Мусса. Къахьегама ветеран, коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеча цунна еннай «Знак Почета» яха ордени «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха значоки. Шоай а иштта шоай коллектива а сий лакхдоаттадеш бола болхлой кхы а дукха ба цига.

Арахеца продукци дукха хиларал совгIа из дикен тIехдикен хилара тешал деш дола масал доаладергда вай. Назране арахецаш йола электросверлильни машинаш чIоагIа хоатташи дика дIаэцаши я вай мехкарча 750 промышленни предприятеша, доазол арахьарча 31 мехка. Укх тIеххьарча хана уж хестаеш дукха хоамаш ух заводе. Цох доккхал ду къонача предприяте коллективо.

Къона кадраш, башха дика специалисташ хьалкхебу пхьоале а хинна дIаэттай ГI. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмент» завод. Укказа цеха начальник, энерго - механически отдела начальник волаш болх бир Марзаганов Ахьмада. Ше заводе болх беш воллашехьа институт чаккхъяьккхар цо заочно, цул тIехьагIа аспирантура чакх а яьккха технически Iилмай кандидат хилар цунах. ХIанз из керте латт Горски юртбоахама институтерча вай мехка эгара йоккхагIйолча йоккха частота йолча токий лабораторена. Цига секторий заведующеш болаш болх беш ба хьалха заводе къахьегаш хинна Мурадов Ахьмад, Костоева Бэла. Завода цеха начальник, мастер, технолог хинна Мальсагов Руслан Арсамакович технически Iилмай кандидат а волаш Ростовски машиностроене института кафедра заведующе заместитель волаш болх беш ва. Заводе токарь воллашехьа Ростовски машиностроене институт тIехдика чакх а яьккха хIанз инструментальни цеха начальник волаш болх беш ва Оздоев Рукьма. Кастта аспирантуре деша вахара кийчо еш а ва из. Токаргара цеха начальникага кхаьча Гадаборшев Мусса. МугIарерча болхлошкара боккагIволча мастерашка, лаборанткашка кхаьнаб шоай квалификаци лакхъяра институташка, техникумашка дешаш Ласкиева Марем, Евлоева Валентина, кхы дукха бараш. Цу масалаша къаьгга хьахьокх завод дегIаэхаре цхьана болхлой класси специалисташи дегIаухаш хилар. Заводе къахьегаш бола беррига инженерно - технически болхлой заводе хьалкхийна ба. Вай мехка халкъа боахама доакъошка къахьегаш бола цига хьалкхебаь специалисташ дика бовзаш чIоагIа лоархIаши ба.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

хIаьтта хьаьцача «ГАЗ-53» яхача машина тIа болх беш вар со цига. Иззал бIаьха никъ шозаткъе пхе минута бора аз, саггота моттигаш нийсъелча дар из, хIаьта сатийнагIа хилча, цхьан сахьатан ткъаь минутан бора. ТIехьагIа цхьа марцхилг ца доаккхаш дIаелар аз из машин, цу наькъагIа цхьан дийнахьа лийлача машинаш «зурма лекха» йолалуш хиннача метте. Дукха ха яккханзар аз цига болх беш, цудухьа аз биографеца лархIаш из, дукха ха ядалехьа дIавахар со цигара. хIана аьлча са беррига новкъосташа Дальни Востокагахьа лаьллар.

К ЗЫЛКУМАШКА аз баьча балхах лаьца цкъа «Самаркандски правдо» яздаьдар. «Яьссален ас (сох йоазар из ишта) увгIаш доагIача хих дехьаваьннав, ше воллаше а аьшка муша гов Iо а тесса, минот яха мара тIакIалтIаялар кхефам болаш хинна нахах етта йола легковой машин токкхаяь дIадехьаяьккхар цо...» Ишта из хилар бакъдар. Цига, Зеравшана юххе, апрель бутт бовши ман ведара чура доагIаш сантна догIаш долалу ах сахьат дзалехьа берафка гIолла массa доагIача IаьржачIа хина юхь яйташ, кIалхарйовла ца кхувш йиса машинаш чу а озайнйя, текхайора цо шолхаш мо мара на хеташ! Ишта моттиг нийсъелча машин йита а йита айеннаchaхьа вада веза, кагий гувнаш да цига. ХIанз бакъдар аьлча, кхы тайпа да сурт — хIанз автомобилий никъ а биллаб, машинникъ а ба. ХIаьта цу хана иштта мара доачача, шера цкъа доккха а хиле дIаоттача хин хьарсам чу гIолла vxap тхо.

ЦаI ала безам ба са: баркал хилда са хьехархочоа Гиреев Абойна, баркал хилда са хьехархошта — гIомарашка а, тайге а, целине а сона нийсбеннача беррига башха-дикача наха. Целина дагайоххийташ дола совгIат санна йисай сога «Баьш хинна лаьтташ карадерзадарах» яха медаль. Са башха-дикача хьехархой цIераш я.

Укхаза, КамАЗе, со, мадарра аьлча, ваха сецав, хIана аьлча берригаш а цхьана укхаза соца ба дезал, гIирс хьалбаь баллалца хургва со укхаза, хIаьта цул тIехьагIа, кердача — иттлагIча — пятилетке цхьанахьа корайоагIаргъя аьнна хет сона йоккха е зIамига, цхьабакъда лоархIаме паччахьалкхен гIишло даьхенна са опыт, са кулгаш эшаргдолаш, цIаькха а ваха кийча ва со цхьаккха хIама доацача, юха а халонаш хургйолча, — дукхаеза сона гIишлош хьалъе йолалу юххьанцара ха, цунах гу сона сай вахар, ваьннав со цунга, дIайийнав со цунах.

Цхьабарашта хет, тхо санна бола нах ахчанна тIехьабаьнна лел аьнна. ГIалат буэл. Из профессиональни лазар да, ваьнна лелача гIишлонхочун лазар. Гой хIанз тха бригада членаш материально эгара тIех хиннача нийсса Iалаш хинна ба! Цхьабакъда керда йоккха гIишло хьакора ма йингге а, юха а наькъа барг ба уж. Цунах со дог тийша ва.

Григоревский Алексея, Петров Алексея, Халилов Iусмана, Габбасов Шамала, Дербенев Павела, Иванов Геннаде, Хайруллин Минсалима, Фомичев Владимира, Агламутдинов Раиса, Ульянов Василе, Пятыгин Владимира, кхычар а кхычар а — шоай доалахьа керда «Жигулеши» «Москвичаши» я. Каляскаш йоахкеи па йоахкеи мотоциклаш йолаш барашм аз вIалла бувца а бувцац. Мел эшар долаш ба нах, хIаьта а чIоагIа салатт цар кердача моттигий, кердача халоний романтикага.

Халонех дукха дувц вай. ТIаккха фий из хало яхар? Дукха да цу деша маIанаш. Хало — из да яьссача ара юккъе, бIаь километр гонахьа саг а воацаш цхьаь висар, ца ховш Iобаха совнагIа тIадам бовра кхераш (доацаш висача дIакхоачалургвац). кхехкаш латта радиатора чура хий мелар! Из за хьо хьокхача дарца кIалмийсвалар, хIаьта хьо бензин а доацаш, никъ мичахьа ба а ца ховш латт, хIаьта хьона бIаьш километраш гонахьа шаьра аре мара кхы садоалла адам дац. Хало — из да баьдеча бийсанна акхача тайге гIолла гIа боахаш, еха автомобиль а йита, хьо водаш хилар, е фонарик а, е цIилетоpr а йоацаш, шийца бIаь эзар сом казенни ахча а долаш йолча цIувзача йиIий-нижкассатора кулг а лаьца хьо водаш хилар. Хало — из да кхычоа, опыт кIезигагIа йолчоа, вехача шофера никъ балар дукха Iа хьай автомобиль шувх ахка яхийтар а. Хало — наха сихха новкъостал де дезача хана. ХIаьта тахан вайга дика кийчдаь цIенош (кхыметтел уж вагончикаш а!), дIайха хий, кино, автобус, столови йоллашехьа а, каст-каста «Хала я...» яхаш вай цIувзар — а, из яц хало, из яц хало, из духхьал сеттилга мара кхы хIама дац. Хотта, колд, йIаьха сменаш, бакъдар аьлча, атта яц. Духхьал гIулакха болча пайданна чIоагIа къахьегилга да-кх из.

Со бакъ ца хила а мег. Аз дувцар сайна хетар мара, сай вахаре бIаргадайнар мара дац... Аз яьккхача хана дукха эпизодаш а бохьонца йола халонаш а дукха хиннай сона, цхьабакъда уж шоай аргIагIа лелаш я, со ваьнна царга, долла хIама ше хила мадоагIара да.

Ц ХЬОАЛАГIА май тIакхоачаш эгара хьалхарчарца КамАЗ хьалъяь ударник яха цIи а памятни значок а елар сона. Аз доккхал ду. Вахар дIахо дода...

...ДогIаш а делх, бийсашка хих ша а бу... Цхьабакъда хIанз укх сахьата лаьтта гIорадаьдац, лалла дIадо!

Шера кертерча ханаша IалаьматечIоагIа Iоаткъам бу тха профессена. Къаьстта чIоагIа холу из Россе юкъерча даькъа хьалашка е, масала, СибарегIа. Автоскрепераш цу моттигашка сезонни машинаш я. хIана аьлча Iай, шелал ткъо а ткъаь итт а градусага дIакхоачача хана (кхы а чIоагIагIа хулаш йола шелалаш-м аз ювца а ювцац), лаьтта ах метр а метр а гIораду — автоспреpaца хьахоарцалой хьажал хьо хьайна! Сайце латт «бувкъашкаш». Иштта мара боах бе магац царна аьхки Средни Азе гIомарашка а. Цига кхыча тайпара да гIулакх—Iай е догIаш делхача хана мара болх бе йиш йоацаш...

А. И. Гольдмана еннача предложенегIа СССР-е духхьашха укхаза. КамАЗе. Iай хьежар — бIаргчача шера болх бе автоскреперашта фу даь новкъостал дергда? Лаьтта мишта кийчдергда? Бурувтохаш - лелхийташ метод йолаш я. ЧIегилгаш а йоахаш тела йиш я лаьтта. ВIашагIийзача «С-100» яхача бульдозерашца памцадаккха йиш я лаьтта. «ДЭТ-250» яхача цхьа кIомсар йолча лаьттацамцадоахаргаца аха а йиш я лаьтта. Юххера а эгара гIойленагIа а хийтта хьатIанйцар из тIеххьара вариант я. ХIаьта хIанз хIара автоскреперии бригадана шийнна дIалу цу тайпара кара хьаяь цаI е шинъ лаьттацамцадоахарг. Цамцадаьккхачул тIехьагIа лаьтта кега ца дар чIоагIа лоархIаме да, хIана аьлча юха а чIоагIдала тарлу лаьтта! Балха овсарле, бакъдар аьлча, аьхкичул лохагIа хул, хIаьта а хIама дергдац, хIанз укх сахьата Iомалуш мара мичад тхо!..

Шелал-м шелал ма йий, цхьабакъда автоскрепера эгара кхерамегIа вола моастагIа малав аьлча — догIаш да. Совгiайгiана дог матара дода са КамАЗе догIа делхаш сона бIаргадайча.

1971 шера хиннар морг яр гуйра укх шера а. Даим делхаш догIаш. ВорхI бригадах шинне — тхачон Панковачон — мара кхоачашъяннзар сентябра план. ХIаьта 1971 шера октябре тхогара дIанийккхача цхьаккха хIама де маганзар цхьаннена а. Довза деза гIулакх. Цудухьа тхо дерригаш Iомалуш да.

Шера кертерча ханашка хьежжа хувцалу тха алапи а. СезонагIа (ялх бетта) бетта 500—450—400 сом доахкх автоскреперисташа, хIаьта Iай 200 сомал тIех эцац. Бакъда 400 сомага кхоачалургвар, нагахьа санна низ тIабахийта дIадьайзачен цу лаьттацамцадоахаргах пайда ийцачен, хIана аьлча Iай баьча балхах механизаторашта кхы тIа а мах телара оттаь цхьаькха коэффициенташ я. Бакъдар аьлча, «вал» тIехьашкахьа йисай — хIана балхаш а чоалханегIа да, пах а тоъаш бац.

Нагахьа санна 1970-чен 1971-чен шерашка укхаза. КамАЗе, автоскрепераш тIа болх бе хьайибеш хиннараш цхьоалагIеи шоллагIеи класс йолаш, дизелаш тIа болх баь кхаь шерал кIезигагIа йоацаш стаж хила езаш бола шофераш хинпабале, 1973 шера, къаьстта а шера шоллагIча ялх бетта, хьайибора кхоалагIа класс йола шофераш, хIаьта стаж вIалла хатта а хаттацар. Кадраш тоъацар. Цхьа сакъердаме хIама теркалдаьд аз: балха тIа дукхагIа бIаьхлураш кагирхой ба (нагахьа санна царна болх беш хилча). Цкъа сона цара дIаваха веннавар Телега Вячеслав а, Токарев Алексей а, Гуник Александр а, Ганижев Тимур а... Уж тешабеш, царца дувцаш къахьега дийзар са, тIаккха уж бисар. Мишта кагий нах хилар, ала Iа, царех цул тIехьагIа! Ма говзанчаш ба уж тахан, ма комсомольцаш ба!

К ХЫЧА мехкашкара нах ух — цецбоал оаха беча балхах, тхоай гIулакха тхо сов тIера хиларах. Иштта, дукха ха йоацаш вар укхаза ФРГ-ера газета корреспондент господин Хуберт Кушник. Цуна деш: «Иззал боккха хьалбеш латта гIирс цхьаь цхьан мехка бIаргабайнабац сона. Коммунистически хьисапе йоаржаь оттаь проект я из. Дукха хIамаш дагадохийт гIирс хьалбеш боахкараш кагирхой хиларо а. Цо хьахьокх, СССР-ера кагий нах массаза а кхолламеча къахьегама хьалхарча юхьиге латта кийча хилар, профессиональни кийчо дика йолаш уж хилар...». ХIаьта цхьаькха журналисто, американца Хендрик Л. Смита укх тайпара дийцад тха балхах: «КамАЗо Iадаьмате чIоагIа тамаш яйтар сога... ХIара корпус, хIара завод ала мегаргдолаш да, — ше къаьстта йоккха предприяти я... Духхьашха хиннавар со Набережни Челнашка. Цхьабакъда цIаькха а укхаза се воагIаргва аьнна хет сона...».

Иштта болх бу-кх оаха укхаза массане а. Нагахьа санна ца тоъаш хIама дале а — со дог тийша ва цхьан хана из хургдолгах! Керттердар — КамАЗа темпаш!

Мукъайоаккхача ханах аз яздарга хьежаш дагIа хургиашо. Из йоацаш я. Цхьабакъда оаца газеташ а деш, музыкага ла а дугI, бераш а кхеху, массане а санна! Iоахкале хьалхагIа, мел кIаьдаенналe а. кердача газеташка цу хьежача Iац. 1974 шера язйитад аз: 1. «Камские зори», 2. «Знамя коммунизма» (моттигера газеташ); 3. «Советская Татария», 4. «Известия»; 5. «Социалистическая индустрия»; 6. «Строительная газета»; 7. «Комсомольская правда»; 8. «Пионерская правда»; «Мурзилка» яха журнали кхы а берашга, вицвеннавар со, цхьаьшa хIамаши; 9. «За рулем», 10. «Вокруг света»; 11. «Наука и жизнь»; 12. «Человек и закон»; 13. «Наука и религия»; 14. «Здоровье»; 15. «Партийная жизнь»; 16. «Техника — молодежи». Дукха хIама ца эшаш ужжамиссел яздайт са беррига новкъостaша.

Д УКХАВЕЗА сона Пушкин, Толстой. Са библиотека, бакъдар аргда аз, эсала я — дика яр са из. дIа-юха ухаш леллаше а яйна дIаяьннай. Музыках сона дукхадезараш халкъа иллеш да, хозахеташ ладувгIа аз Руслановага, Утесовга, Бюль-Бюлага, Матвиенко Нинайга.

ЛаьрхIа цхьа хIама долаш ва со. Iалаьмате дика материал я КамАЗерча автоскреперий балха хьакъехьа аз гулъяь (тха профессех хIанаалца хьа цхьанне а яздаьдац — из хIанз юххьанца юкъейоагIаш мара латтац), фу дар-хьогI нагахьа санна цу опыта хьакъехьа дийцача, «Дай-мехка скреперaш КамАЗ хьалъеча» аьнна корта а болаш книжка яздича. Опыт дIаялара кеп йолаш хургдар из. Стаханова, Виноградова, Бусыгина, Кривоноса — хьалхарча пятилетка турпалаша — укхазахьа, КамАЗага, хоздетаь еннаш шоай эстафета! Книжко, цкъа-дале, даймехка автоскреперашта пропаганда а ергьяр, хIаьта, шоллагIа - дале, таханара социалистически яхь цун тайп-тайпарча этапашка, эгара хьалха укхаза, КамАЗе, дIайолаяь балха керда методаш дIа а, хьоккхаргьяр. Тха машинашца тамашаш гойта йиш я аьнна хет сона. Цудухьа мадарра дувца ловра сона цу хьакъехьа.

Массадолча хIаманна пайданна хургдар из книжка. Из уйла сона дег чу йоссайир соахка Могилевски автозаводе. Завода директе боккхача маьха лоархI тха гIишлоне автоскрепераша беча балха опыт. Бакъдар аьлча, сога сайга бургбoлаш болх бац из—цу тайпара книжка яздели — новкъостал а ха а эш.

Массе оагIорахьара сийгаш лелх электросваркax. Баьдеча сигала бIатувс самолетий цIеча лампилгаша. Тахан КамАЗо деррига дуне дIалаьцача санна хет сона.. ХIаьта салаIа — хIанзчул тIехьагIа а кхургда.

«Новый Мир» яхача журнала 4-ча номер тIара, 1974 шу.

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI. 18 май, 1974 шу.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ОАКХАРИЙ БАРТ-ЦХЬОАГIО

Из хургболта дунен луккхача мехкий прессо хьакхайкадьдар ЮАР-е израильски посольство хьаелларца дувзаденна Преторен Тель-Авивен кулгаш лувпалс дуккха хьалхагIа денз. Из событи хьалхагIе а денз къоастаяьяр цу мехкашта юкъера гIулакхаш дегIаахара беррингача леламо.

Кердача посольства хIанз дукха гIулакхаш да — Къулбехьенафрикански - израильски торгови палата хьаяра хьакъехьара переговораш, Тель - Авиве хургволча ЮАР торгови атташецара беседаш, Израиле тайп-тайпара делегацеш тIаийяри накъаяхари. Цу тIа а дукха ха дIайода «ши-шийна болча аьттон духьа доацаш Израилан ЮАР-ан юкъерча доттагIала» сийна къамаьлаш даран калаш текъадаран кийчо ярга. Посольства персонала хьинар духхача маьха лоархI, хIаьта дуккагIча хана хеста а ду «ЮАР-ацара вай гIулакхаш» яхача дешашта юкъе дуккха а хьалхагIа денз «къаьстта»... яха дош оттадаьча Израила правительства.

«Шин аькхан барт-цхьоагIо» — цу тайпара цIи тиллай «Опиньон» яхача мароккански газето Израилан ЮАР-ан юкъе тоссаденнача гIулакхех. Уж шоайла вIаши тIера хилар, дуккхача обозревателашта хетачох, чурчен арахьарчен политике цар лерхIараш цхьатарра хиларца кхетаде дезаш да.

Африкерча «паргIатача дунен» коэпаIарашка латтача «къонахчал долча шин хьахочун» — къулбехьа ЮАР-ен къилбаседехьа Израилен — образ хьаяьй къулбехьенафриканскн пропагандо. Цунна хетачох, уж хаьхой чIоагIа хилар бахьан долаш хIанзалца «коммунистата бокъонца дIа ца лоацаш йисай» континент. «Мамогга новкъостал де деза вай ЮАР-а», — ший оагIонгахьара хьехам тел Израила прессо.

Израиль — хIанз ЮАР-ага дIайоххачарел дукхагIа хIамаш цунгара хьайеш долча дукха доацача мехкех цаI. Масала, 1973 шера импортал кхозза кIезигагIа яр израильски экспорт. Новкъостала ийю яхаш бахьан а доахаш массе тайпара хIамаш яйю — шекар, цIокий, аьхинг, цемент. Къулбехьарча «доттагIчо» хьалу товараш ерригача израильски импортах кхоалагIа дакъа хул.

«ЮАР—тохкамах чакхъяьина Израила цхьоагIонхо» — из тIехка яьина формула кийса хиларах сионистски доалахой цIаьхка а дог тийшар Iарбий мехкашта духьала октябрьски тIом хиннача хана. Ерригача прогрессивни дунен общественностсов чехка тIом соцабелген дIалийцача територеш тIара израильски бIу арабоаккхилген дIадехача хана ЮАР-ера летчикаш Iарбашта духьала беча тIем тIа дакъа лоацаш бар. Безаме йоацаш массехк минут яккха йийзар Форстера прессконференце журналисташа ЮАР-а тIема = фегарча низий «Мираж» яхача тайпах йола истребитель Суэца тIера чу мишта яйтай дуцилга цунгара дIадийхача хана.

«Израила тIехьа да вай цо лоаттабеча сийлахьча тIем тIа», — хьакхайкадир Форстера «салаттача мехка» 30 миллион доллар дахьийта жугатий общинана мукъа а луш. Израила материальни новкъостал дара цхьа США дIаяьлча шоллагIча моттиге ЮАР латт аьнна хеташ да.

1971 шера а тIехьа «Нью-Йорк таймсо» яздора тIема мундираш тIаювха практиканташ Израилой ЮАР-ов шоайла хаддапза дIа-юха ухийташ хинна хиларах. Уж бувзамаш хIанз кхы тIа а шерденнад. «Нагахьа эшаргхуле а аьнна» Израиле стажировка ю къулбехьенафрикански салташа тIом мишта бе беза Iомабалара, хIаьта цар израильски коллегаш, шоаш дIалийцача Iарбий территореш тIа пайда эцар духьа ЮАР-е хьаIомаю «хьатара босбола нах тебара» опыт.

Лоацца аьлча, юкъара хIамаш дукха да Израилен ЮАР-ен. Тахан тIа-тIа дуккагIча африкански халкъашен правительствашен кхетаду, сионизми израильски экспансионизми, континента къулбехьара расистски режимаш а санна, паргIатача Африка къизагIа бола моастагIий хилар.

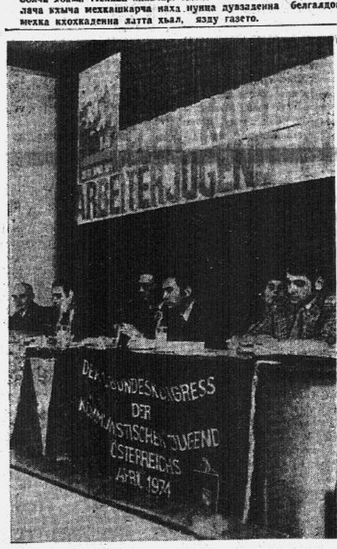
А. ПРАВОВ. (АПН).

КИТАЕРЧА НАХА-ТIЕРА IАЗАП

ЛОНДОН, 14 май. (ТАСС). Город Нанкине укх тIеххьарча массехк кIирагIа итташ цаха топаш теха хиларах ший нанкински корреспондента баь хоам кепатехаб «Дейли телеграф» яхача газето.

Топаш техарий цIераш йоах цу городе хьалтехача вацзыбао тIа, цар лаь «зуламаш» дувц: уж бехке баьб «Линь Бяонен Конфуценен критика» яра кампанена духьала хиннаб аьнна.

Мао Цзэ-дуна политикана рьэза боацарашта тIаоттадаьча Iазапах бола из хоам хьалхагIа Гуанчжоуре хиннача иззамо болча хоама тIеххьа кхаьчар. Китае гIолла дIа-юха ухаш лелача кхыча мехкашкарча наха нуйца дувзаденна белгалдоах мехка кхохкаденна латта хьал, язду газето.

Вена болхлой районерча «Виландшуле» здане чу хиннай Австре Коммунистически кагирхой (КМА) эггара хьалхара съезд. Из организаци дин шу хьалхагIа яьй хьа — 1970 шера 10 мае.

Мехка дерригача 9 лаьттара съезде венача 150 делегато — къонача болхлошен гIуллакхерча нахен, школьникаша а студенташа а дийцар къахьегача кагирхой бокъонаш бахьан долаш лоаттабеча къовсаме цу организацена хьалхашка латта декхараш.

Коммунистически кагирхошта хоадамболаш бакъдир шоай марксизмана-ленинизмана тешаме хилар. Австре Компартеца шоай политико-идеологически цхьоагIо хилар, КМА кулгалду органаш хержар.

СУРТА ТIА: съезда президиуме — КМА секретариат.

ТАСС корр. А. УРБАНА сурт.

КХОАНА—В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИ ХЬАКХЕЛЛА ДИ

«МАССАЗА А КИЙЧА ДА!»

СПОРТ: ШОАТТЕИ КIИРАНИ ДЕНОШКА

Тахан а кхоана а тайп-тайпара спортивни яхьаш чакхйоахаргья «Урожай» ДСО республикански совето. Городе Назране самбох латаш цу обществе хьалхле яккара яхьаш чакхъяргья.

Цига дакъа лоацаш хургба Грозненски, Наурски, Советски, Назрановски, иштта кхыча районашкара спортсменаш.

* * *

22 май денз 27 мае кхаччалца Грозне «Динамо» стадионе Къулбехьен зонера кооперативни техникумий ккалнаьха волейбольни командашта юкъе Центральни совете хьалхле якккара яхьаш чакхъяргья.

Цу яхьашка дакъа лоацаргда Волгограда, Курска, Астрахана, Воронежа, Нальчика, Краснодара, Грозне, иштта кхыча городий кооперативни техникумий дешархоша.

* * *

Чакхдоалаш латт «Урожай» ДСО республикански совета футболах кубок яккхара ловзараш. Кхоана, кIирандийнахьа, Ачхой-Мартана стадионе чакхъяргья финальни матч. Цига вIашагIкхетаргба Ачхой-Мартана Закан-Юртарен Наурски района «Советская Россия» яхача винсовхозерен футболисташ.

* * *

Футболах ловзаш республике хьалхара моттиг яккхара къовсам дIахо хьош ба. Турнирни таблице 17 очко а яьккха хьалхле лелаеш я гIишлонматериалийн гIишлонндустреи Аргунски комбината футбольни команда.

АргIанарча туре счет 2:1 йолаш Грознерча берий-кагирхой спортивни школа футболистел котбаьлар аргунцаш.

* * *

Тахан мехка хьалхле яккхара аргIанарча туре (шоллагIа лига, йиьлагIа зона) Грознерча С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе «Терека» футболисташ ловзаргба Орелерча «Сталь» команда футболисташца.

Т. КРУНОВ.

Комсомольцаштен пионераштен къаьстта деза да ер шу. Укх шера хиннай ВЛКСМ XVII съезд. Укх шера 50 шу дуз комсомолан пионерски организаценен В. И. Ленина цIи енна. Укх шера 19 мае 52 шу дуз пионерски организаци хьахинна. Цу дезача деношта сийлеца накъабахара шин шера «Массаза а кийча да!» яхача Ерригсоюзни маршруте дакъа лоацаш ба мехкара берригa пионераш.

Республика пионере барттайнача дезале я 436 дружинаш 7700 отряди, ший мугIарашка цо чулоац 130 эзар пионераш.

Пионерски организаце керттерча декхарех цаI да пионерий дешарцара безам махулла лакхбар, уж берригаш дика деша хилийтар. Цу хьакъехьа пионерски отрядашка чакхъяьхай тайп-тайпара турнираш, къонача математикий, биологий, физикий олимпиадаш, «Дерригa ха безам ба» яха дагахьара журналаш вIашагIдехкад.

ТIехника дешаш ва виъ эзар дешархо, ткъаь итт эзар гаргга дешархой дикен тIехдикен дешаш ба. Грознерча №№ 1, 2, 7, 21, 58 йолча, Алханкалинска, Гудермесерча № 116, Шалински района Аргунски № 2 йолча, Сунженски района Орджоникидзевски №№ 1, 2 йолча школай пионерски отрядех, дукхагIъяраш дешарах кхетар 100 процент йолаш я.

Дика дешарал совгIа пионераша шоаш кийчъю географе, биологе, физика, математика гойтара пособеш. Технически кхоллама выставке хьинаре дакъа лаьцар Грозне, Гудермеса, МагIалбика, Назрана, Аргуна пионераша.

Тоабаьб шоай болх интернациональни доттагIала клубаша, уж республике 67 я. ХIара школе вIашагIъехкай уголокаш, интернациональни доттагIала кружокаш, хьинаре бувзам лоаттабу цар кхыча мехкашкарча шоай доттагIашца, союзни республикай берашца. Дешархошта интернациональни кхетам балара болх дика дIахьо Грознерча №№ 5, 13, 37, 91, Гудермеса № 1 йолча юкъерча школашка.

Айхха доттагIала бувзамаш леладеш ба юртийн городийн дешархой а. Цу хьакъехьа дика хьоккхам лу Грознера №№ 54, 20 йолча, Ножай-Юрта Зандакски, Грозненски района Алханкалински юкъерча школаша. Каст-каста хул уж шоайла хьоашалгIа.

Пионерски организацена В. И. Ленина цIи енна 50 шу дизара хетаь 1974 шера январь бетта чакхъяьннача республикански радиосборе дакъа лаьцар массайолча пионерски дружинаша. Пионерски байракха, галстука, отрядни байракха безам кхы а чIоагагIа тIаберзабир цо. Цунна новкъостал дир «ЦIеча байракхах дола дувцар», «ЦIе байракх еза я — цIе галстук цун дакъа да» яха сбораш дружинашкен отрядашкен чакхъяхаро а.

Республике 39 ленински музейи цIаи да. ХIара школе кийчъяь я ленински уголокаш.

«Пионерстрой» маршруте дакъа лацар а шерра даьржад. 307 дешара производственни бригадашкен 29 лесничествен болх беш хилар 35 эзар пионерий дешархой. Ши миллион совгIа сома маьха продукци еннай цар.

5664 тонн тиша аьшк, 210 тонн махулатура, иштта дукха комараш, хьуна сомаш, дарбане йола баьцаш гулъяьй республикерча пионераша 1973 шера. Цу балха дика дакъа лацарах ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташи СССР Центросоюза ахчан совгIаташи делар Сунженски Ножай-Юртен школашта.

Дукха ха йоацаш городе Анадыре ший наIараш хьайиллай мехка пионераша гулдаьча ахчах хьалъяьча пионерий Дворецо. Чкъаьрий лувцарийн саьрч кхедерийн берашта Дворец хьалъяьча шоай дакъа юкъедихьад Нохч-ГIалгIайчен пионераша а. Шерагара шера шерлу тимуровски болам, укх шера А. П. Гайдар ваь 70 шу дизар деддеш хилар тимуровцаш. Гудермеса № 5 йолча юкъерча школа тимуровцаша вIашагIъеллай «Малышок» яха клуб, хIаьта хIанз № 105 йолча мехколонне берий площадка хьаелла кийчлуш а ба.

Дукха дика гIулакхаш да города Грозне, Наурски, Грозненски, Шелковской районий пионерий чота тIа. Тимуровцаша Iунал ду берий бешамашта, вежарий кашамашта, новкъостал ду къабеннача наха. Республика дикагIбола тимуровцаш слете хиннаб Артек яхача пионерски лагере.

100 эзар совгIча пионеро дакъа лоац традиционни Ерригсоюзни «Зарница» яхача тIема-спортивни ловзаре. Традици а хинна дIаэттад В. И. Ленина майда тIа юнармейций парад чакхйоахилга. Юнармейцаша ГТО норма дIалуча а дакъа лоац. Шин шера 60 эзар пионеро дошои дотои ГТО кердача комплекса значокаш яьхай. Дуккха гулъяьй цар тIема сийлен музеяшта мах бола материалаш, хьалехад байнача шоай мехкахой цIераш. Иштта Грозненски района Петропавловски юкъерча школа дешархоша 1941 шера 10 класс йоаккхаше шоай школера тIем тIа ваха вийннача 13 сага цIераш хьалехай. Царна шоаш производственни бригадашка болх беш даьккхача ахчах мемориальни доска хьадийлаад школе.

Бицлац пионерашта шоай зIамагIбола новкъостий — октябряташ. Октябрятски звездочкай вожатеша шоай зIамагIболча новкъосташта В. И. Ленина цIи лелаеча пионерски организаце сийрдача оагIонех, баьчча вахарах, гIулакхех дувц, октябратай кIираш чакхдоах.

«Массаза кийча да» яхача Ерригсоюзни марша итогех 40 пионерски дружинаи 847 пионерски отрядаи правофлангови цIи еннай.

М. ХОЛОХОЕВ, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретарь.

* * *

СУРТА ТIА: Грознерча № 1 йолча школа дешархо ВЛКСМ XVII съезда делегат Котикова Таня шоай школа пионерашца.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ТЕАТРАШКАРА

КЕРДАДАРАШ

М. Ю. ЛЕРМОНТОВА ЦIЕРАГIА ДОЛА ЭРСИЙ ТЕАТР

«Огарева, 6»—цу кердача спектакла тIеххьара репетицеш чакхйоахаш я М. Ю. Лермонтова цIерагIа эрсий драматически театра творчески коллектив. Спектакла автор ва гIорваьнна писатель Ю. Семенов.

Театра керттерча режиссера РСФСР искусствай заслуженни деятела, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артиста Е. И. Красницке оттаеча спектакло дувц атта доацача, бакъда сийдолча милице болхлой гIулакхех.

* * *

РЕСПУБЛИКАНСКИ ТЕНИКИЙ ТЕАТР

Дукха ха йисаяц пионерски лагераша шоай наIараш хьаелла. Бераш долча хьоашалгIа ухаргба писателаш, артисташ, хьехархой, кхыбараш. Иштта бераш долча каст-каста хьоашалгIа ухаргья республикански теникий театра творчески коллектив.

ХIанз эрсий, гIалгIай, нохчий — кхоккхе а труппа вежарашка йолча республикай бераш долча хьоашалгIа гастролешка яха я.

ГIалгIай труппа Адыгее я, Черсий-Балкхарой республике я эрсий труппа, хIаьта нохчий труппа Къоаршой-Черсийчен бераштa сакъердам беш я.

Бокхачча безамца тIаэц бераша «Бахрама тIехьле», «ТIормиги, чоалбеи, зурмеи», «Вокха хила безам ба са» яха цига вай артисташа гойта спектаклаш.

* * *

Х. НУРАДИЛОВА ЦIЕРАГIА ДРАМАТИЧЕСКИ ТЕАТР

Х. Нурадилова цIерагIча Нохч - ГIалгIай драматически театре дIайолаеннай юрта бахача къахьегамхошта гIулакх дара йола аккхнара гастролеш.

Юртбоахама болхлошта творчески коллективо хьокха йихьай «Бешто», «Бож-Iаьла», «Вокха хьаким», иштта кхыйола спектаклаш.

Артистий говзала лакха мах а беш къахьегамхоша дика тIаэцаш чакхъяьннай Ачхой-Мартане, Сунже хинна спектаклаш, хIанз театра коллектив Урус-Мартане я. 31 июле кхаччалца хургья театра гастролеш.

* * *

Дукха ха йоацаш Х. Нурадилова цIерагIча театре «Аттракцион» яхача заводера кхаьчад дIа-юха лела театр.

ХIанзле Самашке, Аргуне, Урус-Мартане гастролеш еш толамца чакхдаьннад из.

ФЕ ХИЛА

Май школе дешара тIеххьара, бехктокхаме бутт ба. Иштта дале а, бераштa ха корайоагIа футболах ловза, велосипед хахка. Уж ловзараш дуккагIйолча хана тIо наькъа тIа е пун юххе хул, цудухьа кхерамца дувзаденна а да уж.

Массехк ди хьалха дас-нанас тIахьожам боацаш вита хинна ворхI шу даьнна вола Амуров Эдуард тIо наькъа тIа ваьлар. Цу хана духьала ниисъенна ший доалахьа йола автомобильсихха юхасоцае вIаштIехьдалансар водитела А. Гой. Ираза, кхы дукха лоза ца веш висар кIаьнк. Цу аварена бехке ба дан, нанен, шофери. кIаьнки. Бакъдар аьлча, тIеххьарчоа-м бехк белга а дац. Фу дехаргда ворхI шу даьннача кIаьнкагара?! Цхьабакъда, дан-найен шофери бехке хилар бIаргагуш да. Хьалхарчар шоай кIаьнка наькъа лелара бокъонаш йовзийтаяц, фе хила Iомаваьвац, хIаьта шофера хьалхе а цу тайпара кхерам кIезигагIа хилийтара де доагIаш дар даьдац.

Укхаза ала доагIаш да, цхьашаболча даьша-ноаноша шоай бераштa наькъа тIа лелара дисциплина Iома ца ярал совгIа, бераш шоай доалахьарча машинаш тIа а ховшийте, царга уж Iойи хьали лехкийталга. Цу тайпара «дика» бераштa ца дича бакъахьа долга хойтаргда укх масалаша.

Цацан-Юртарча юкъерча школа дешархо Тарамов Махьмад ГАЗ-69 яхача ший даь машина тIа а хайна Грозне вера. Дешархо цхьаь вацар. Шийца машина тIа хоаваь кхы а виъ кIаьнк воалавир цо. Машина лерттIа лалла а ца ховча, е наькъа лелара бокъонаш а ца йовзача М. Тарамова Грозне наькъа цхьан участке автомобиль тIакIал кхессар. Мишта дисар ца ховш, лоза ца деш дисар уж бераш. Вешта, 17 шу даьнна кхувш воагIача кIаьнка хьакъал дIа ца кхачарах а, даьша-ноаноша доал ца дарах доккха хатар хила а тарлора.

Даьи-наьнен пурамагIа ший доалахьарча «Волга» тIа а хайна лел № 20 школа дешархо Кантаев Руслан. Массехк ди хьалха ха яха кхалсаги пунцара бери лозаде минут яханзар цо.

Дай-ноаной! Массаза дага кхаба автомобиль ловзорг йоацилга, из чIоагIа кхераме йолга. Ма йита автомобиль берех тийша!

Массаза санна дукха аваре ю таксомоторни парка водителаша. «Грибоедова» яхача трамвайни остановке ший автомобиль гаьна тIатехар таксиста М. Махрамяна. Цу такси чу яьгIача кхалсага тайп-тайпара човнаш хилар. Иштта духьала йоагIача машинашца авареш яьй таксисташа З. Машиева, С. Инаркаева.

Авареш яьчарна юкъе ба Урус-Мартановски «Сельхозтехника» объединене водитель З. Магомед-Хаджиев, шоай доалахьа машинаш йола А. Ильясов, И. Бисултанов, иштта кхыбараш а.

ДIадахача кIирагIа 20 сага тайп-тайпара човнаш а еш. 34 авари хиннай республика наькъашка.

А. ЧЕБУШЕВ.

ШАХМАТАШ

Чакхъяьннай городерча шахматни клубе дIахьош хинна шахматех ловзара маIача наха юкъера профсоюзий ялхлагIа Ерригсоюзни ахфинал.

Хьалха оаха хоам баь махиллара, цу турнире дакъа лоацаш вар 6 спорта мастери 8 мастералла кандидати.

ТIеххьарча, 15-гIча туре укх тайпара лайзар шахматисташ. Л. Амбразайтиса (Каунас) эшавир А. Шакаров (Баку), А. Бангиева (Севастополь) — Х. Ведзижев (Грозный), В. Арсеньева (Ярославль) — Е. Пьянков (Иркутск), Н. Легкийс (Одесса) — М. Шофман (Кишинев). Цхьаннегахьа а совле йоацаш лайзар А. Хант (Грозный) — Е. Владимиров (Алма-Ата), В. Гергель (Днепропетровск) — А. Кузнецов (Москва).

Цу турнире хьалхара моттиг яьккхар массаза а дика ловзаш чакхваьннача Минскерча спорта мастера А. Ройзмана. Цун 10 очко я. Цул цхьа очко тIехьа висав спорта мастер В. Арсеньев (Ярославль). 8 очко а йолаш кхоалагIа моттиг яьккхар спорта мастера А. Бангиева (Севастополь). ЙиълагIча моттиге ва вай мехкахо мастералла кандидат А. Хант. Цун 7,5 очко я.

7 очко йолаш ба мастералла кандидаташ М. Шофман (Кишинев), Е. Владимиров (Алма-Ата), А. Шакаров (Баку). 6,5 очко йолаш ва спорта мастер Е. Пьянков (Иркутск). 6 очко йолаш ба мастералла кандидаташ Л. Амбразайтиса (Каунас) Н. Легкийя (Одесса). 4 очко яьккхай спорта мастера А. Кузнецова (Москва). 3,5 очко йолаш ва мастералла кандидат Х. Ведзижев (Грозный). Массарел тIехьависав мастералла кандидат вай мехкахо Р. Алимов. Цун 2 очко мара яц.

Цу турнире хьалхара йиъ моттиг яьккха бола шахматисташ бокъо йолаш ба хьатIадоагIача шера аьхки хургйолча профсоюзий чемпионата финале дакъа лаца.

Р. АШЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Шоана, дайноаной. 10.00 — Музыкальни программа. 10.30 — Босбола телевидени. Iалами саги. 11.00 — Художника мастерске. СССР-а халкъа художник Н. В. Томский. 11.30 — «Кхо вIашагIкхетар» художественни самодеятельноста доакъашхой концерт. 12.00 — Босбола телевидени. «ДикагIдола товараш — дукхагIа». 12.30 — Социалистически къахьегама турпалий заявкех оттадаь концерт. 13.15 — «Унахцlено». Iилма-популярни программа. 13.45 — Босбола телевидени. Шун хеттарашта жоп лу СССР-а химически промышленноста министра Л. А. Костандова. 14.15 — «Кагирхошта йола музыкальни сайре». Беседа ю СССР-а халкъа артиста Д. Кабалевске. 16.40 — Берашта дола фильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15— Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.45 — Босбола телевидени. Хьайбай дуненчу. 19.45 — Телевизионни художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. ХьоашалгIа дех вай Останкинерча студе. Эстрадни концерт. 22.30 — Спортивни программа. Йистеньяча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

16.45 — «Старт». Телевизионни спортивни журнал. 17.25 — Документальни фильм. 18.20 — Художественни фильм. 19.30 — Концерт.

19 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. «Зарядке дIаотта!». 9.20 — Кердадараш. 9.30 Босбола телевидени. «Будильник» яха дешархошта йола передача. 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Бовкал хьона, Дай - мохк». Пионерски концерт. 12.00 — Музыкальни киоск. 12.30 — Босбола телевидени. «Юртара сахьат». 13.30 — Босбола телевидени. «Поднятая целина» яха художественни фильм. 1-гIа серн. 15.15 — Телеочерк. 15.30 — Дунен лаькъашта юкъера панорама. 16.00 — Босбола телевидени. Футболах йола дунен халкъашта юкъера вIашагIкхетар. Франци — Аргентина. Франщера передача. Перерыв йолча хана мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Доазол дехьарча эстрада артистий концерт. 18.45 — Босбола телевидени. Кинопикъбарий клуб. 19.45 — «Московски седкъий» яхача искусства фестивала тIеххьара концерт. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Московски седкъий» яхача искусства фестивала концерт дIахо дахьар. 22.45 — Спортивни программа. 23.20 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.50 — Художественни фильм. 20.00 — Профтехобразоване управлене иллеи халхарен ансамбла концерт.

РАДИО

18 май

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск. 13.00 — «Халкъий цхьан дезале» яха А. Бокова беседа (гIалгIай меттала). 13.20 — «Илли оал РСФСР-а заслуженни артиста А. Хамхоева» яха концерт (гIалгIай меттала). 14.00 — «ЦIе сийгаш». Пионераштен дешархоштен лаьрхIа йола передача (гIалгIай меттала). 14.15 — Хоржамашта накъадолхар. «Халкъа кандидат» яха корреспонденци (нохчий меттала). 14.30 —«Къаьна доттагIа» яха П. Волкова дувцар 15.15 — Социалистически яхье хьалхле лелаечарна дола концерт. 16.00 — «Вай доттагIа — Iалам» яха радиожурнал. 16.30 — Нохч - гIалгIай ашарий концерт.

19 май

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — «Юртбоахама знаней школа» (гIалгIай меттала). 8.25 — Шоана, дукха еза ашараш. 14.15— Атеистически юморескаш (нохчий меттала). 14.35 — Интернациональни доттагIала радиоклуб. 15.15 — КIиранден музыкальни программа. 16.00 — «Школьни глобус». 16.15 — «Яхь лелаечар авангард» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.30 — Советски Эскара бIухой заявках оттадаь концерт (гIалгIай меттала). 18.30 — «Иллеца доттагIал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоашаш, малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 22—26, Грозне 24—26 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, 20-ча мае ди а къувкъаш, догIа а делхаш ха хила а фегара температура бийсашка 10—15, деношка 18—23 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

18-ча мае

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 11.00. «Фаьлгий дуненчу никъбар» яха теникий театра творчески отчет. 18.00. «Барт-цхьоагIо йолча цхьан дезале вай никъ бу коммунизмага» яха Поповича цIерагIча улица цIей. Лекци. «СелаIад» яхача эстрадни ансамбла гойтамаш, лора, юриста, хьехархочун хьехамаш. «ИйслагIча пятилетка доазонаш» яха документальни фильмаш да программаца. 18.00. «СССР-а дунен халкъашта юкъера лоаттам» яха харжархошта йола лекци. 18.30. «Мехкашкен континенташкен гIолла» яха кинофильмаш. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Интер» яха ансамбль.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. «Даим хоастам хьона, Ленин, тха веза Ильич» яха комсомола В. И. Ленина цIи енна 50 шу дизара хетаь кагирхой фестиваль. Медицински училища хьехархойи, студентийи цхьана салаIара ди. 9.00. Волейболах, баскетболах, теннисах ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 15.00. Къайла театр. Грознерча Ленински района вокально - инструментальни коллективай конкурс. 17.00. Дешара павильон. Медучилища лорийн дешархойн къамаьлаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Дешара болхлой Цlен художественни самодеятельноста концерт. 16.00. Баьццара театр. 16.00. Нохч - ГIалгIай пачча-хьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. Белорусски ССР артиста З. Бабе дакъа а лоцаш. 18.00. ДоттагIала сайре. Нохч-ГIалгIай медицински училищаи Дагестански АССР Каспийскерча медучилищаи студенташ вIашагIкхетар. Художественни самодеятельноста концерт. 18.30. Кинолекторий. «Сага ший доалахьен бокъо» яха лекци. 19.30. «Союзни республикашка гIолла никъбар» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. Ловз «Сказочники» яха вокально - инструментальни ансамбль.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 19.30. «СССР машиннаькъа транспорт» яха кинофильмаш. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Экспресс» яха ансамбль.

КИМ ЦIЕРАГIА КЛУБ. 17.00. Шоана, харжархой. «Вай мехка гIолла» яха фильмаш. 20.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Старопромысловски кагирхой» яха ансамбль.

ПРОЛЕТБАТА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ЦIА. 14.00. «Вай советски мехка пионераш да» яха В. И. Ленина цIерагIча пионерски организаце Денна хетаь киноIуйре. 17.00. Художественни литературе кердачун обзор. 18.30. Концерт.

МАЬХК ЕЧА КОМБИНАТА КЛУБ. 18.30. «Халкъо хьалхаувттабу толашагIбараш» яха къамаьл.

19-ча мае

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 11.00. «Біаьстен ритмаш» яхача хIанзарча бальни халхарий ансамбла отчет. 11.00. «Сабрийна болх чакхбаьнначул тIехьагIа» яха Грозненски гарнизона бIухошта йола спектакль. 17.00. Городо—юрта. Урус - Мартановски района культура ЦIа. «СелаIад» яхача ансамблеи, цирковой труппаи, классически халхарий студен концерт. 18.00. Оноре де Бальзака вахарахи кхолламахи лаьца къамаьл. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Интер» яха ансамбль.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. «Даим хоастам хьона, Ленин, тха веза Ильич» яха комсомола В. И. Ленина цIи енна 50 шу дизара хетаь кагирхой фестиваль. 9.00. Волейболах, баскетболах, теннисах ловзара яхьаш. 13.00. Баьццара театр. Пионерий Дворецa художественни самодеятельноста концерт. 18.00. «Красный молот» завода культура Цlен художественни самодеятельноста концерт. 20.00. Вокально - инструментальни ансамблей районни конкурсе котбаьннарий концерт. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.30. Кинолекторий. «Алкоголизм — унахцIенон вокха моастагIа» яха лекци. 19.30. Кинофестиваль. «Союзни республикашка гIолла никъбар». 19.00. Къайла театр. «Студент массаза а студент ва» яха Нохч-ГIалгIай университета драмколлектива спектакль. 19.00. Халхарий майда. Халхарий сайре. Ловз «Сказочники» яха ансамбль.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача берий кинотеатро. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Экспресс» яха ансамбль.

КИМ ЦIЕРАГIА КЛУБ. 13.00. В. И. Ленина цIерагIча пионерски организаце Денна хетаь Iуйре. 17.00. Шоана, харжархой. «Вай хорж толашагIбараш» яха къамаьл. 20.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Старопромысловски кагирхой» яха ансамбль.

ПРОЛЕТБАТА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ЦIА. 12.00. Болх бу «Орленок» яхача берий кинотеатро. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

МАЬХК ЕЧА КОМБИНАТА КЛУБ. 18.00. «Обществан из — халкъий доттагIалца» яха кинофильмаш.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен денешка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/34. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/34. Заказ № 4812.